

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om paketresor

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås i propositionen att en lag om paketresor stiftas. Propositionen har samband med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet), och avsikten är att en marknads- och avtalsrättslig reglering som förutsätts i Europeiska gemenskapernas direktiv om paketresor träder i kraft.

Det föreslås att lagen skall gälla marknadsföring av paketresor samt avtal som görs om paketresor. Med paketresa avses en sådan kombination av turisttjänster, som bjuds ut till ett gemensamt pris och som omfattar transport och inkvartering eller den ena av dem tillsammans med någon annan tjänst som är väsentlig med hänsyn till helheten. Bland annat s.k. sällskapsresor och särskilt planerade gruppresor är paketresor som faller inom tillämpningsområdet för lagen. Lagen skall gälla både resor i Finland och resor till utlandet.

Enligt förslaget skall researrangören vara skyldig att lämna resenären viss information om resan och avtalsvillkoren då avtalet ingås och i den marknadsföring som föregår avtals-

slutet. Uppgifter som ges i en resebroschyr skall i regel binda arrangören. Över bokningen skall i allmänhet upprättas ett dokument, som innehåller de väsentliga uppgifterna om resan som bokats och om de villkor som tillämpas på avtalet.

På de grunder som anges i lagen får researrangören ställa in eller avbryta de avtalade researrangemangen samt ändra det avtalade priset för resan. Också resenären skall i vissa fall ha rätt att frånträda avtalet samt alltid ha rätt att överlåta sin resebokning till någon annan.

I lagen definieras när researrangörens prestation är felaktig. Likaså stadgas om påföljderna vid fel: avhjälpande, prisavdrag, hävning, en ny ersättande resa samt skadestånd. Lagen reglerar också det ansvar som en näringsidkare som förmedlar en resa har gentemot resenären.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som EES-avtalet. Lagen skall tillämpas på avtal som ingås efter ikraftträdandet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	2.6. Researrangörens skyldigheter samt påfölj-	
1. Nuläget	3	der vid researrangörens avtalsbrott	11
1.1. Allmänt	3	2.6.1. Skyldighet att bistå	11
1.2. Lagstiftning	3	2.6.2. Felansvar och de ansvariga	11
1.3. Avtalspraxis	4	2.6.3. Skadestånd	12
1.3.1. Allmänt	4	3. Propositionens verkningar	13
1.3.2. De allmänna villkoren för sällskaps-	4	4. Ärendets beredning och remissinstanser	14
resor	4	5. Övriga omständigheter som inverkar på propo-	
1.4. EG:s direktiv om paketresor	6	sitionen	14
1.5. Situationen i de övriga nordiska länderna .	8	DETALJMOTIVERING	14
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	8	1. Motivering till lagförslaget	14
2.1. Målet med förslagen	8	2. Närmare stadganden och bestämmelser	29
2.2. Tillämpningsområdet för stadgandena ...	9	3. Ikraftträdande	29
2.3. Uppgifter som resenären skall ges	9	LAGTEXT	30
2.4. Ingående av avtal	10	BILAGA	35
2.5. Frånträdande och ändrande av avtal	10	Utkast till förordning	35
2.5.1. Researrangörens rätt att ställa in	10		
resan och ändra avtalet	10		
2.5.2. Resenärens rätt att frånträda och	11		
ändra avtalet	11		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

1.1. Allmänt

Att ordna, sälja och förmedla resor och andra resetjänster är i huvudsak sådan näringsverksamhet som kräver tillstånd. Emellertid krävs det inte tillstånd att ordna t.ex. resor här i landet eller sådana rundturer som varar högst ett dygn. Tillstånd beviljas med stöd av förordningen om resebyråer (442/68) av konsumentverket, som också i övrigt övervakar idkande av resebyråerörelse.

I slutet av år 1991 var antalet tillstånd att idka resebyråerörelse 245. En resebyrå kan ha agenter, vars verksamhet inte kräver särskilt tillstånd. Med stöd av ett agentavtal, som agenten har ingått med resebyråerörelsen i egenskap av huvudman, förmedlar de resetjänster som rörelsen erbjuder. Förmedlingen sker för rörelsens räkning, på dess ansvar och under dess övervakning. Vid utgången av år 1991 hade konsumentverket registrerat 341 agentavtal.

Från Finland gjordes 1991 ca 5,4 miljoner resor till utlandet. Antalet är ca tre procent större än året förut. Ungefär hälften av resorna, dvs. drygt 2,7 miljoner resor, utgjordes av båtresor. Flygresornas andel var nästan 40 procent, dvs. 2,1 miljoner resor. Av flygresorna var ca hälften charterresor och hälften reguljära flygresor. Båtresorna till utlandet ökade med ca nio procent i jämförelse med 1990. Däremot minskade flygresorna under samma tidsperiod med drygt sex procent. Charterflygresorna hade under de tidigare åren ökat stadigt. År 1991 minskade emellertid också charterflygresorna med ca åtta procent jämfört med föregående år. Särskilt resorna till badorterna minskade.

Centralen för turistfrämjande kartlade 1989 i en gallupundersökning finländarnas fritidsresor i Finland. Under året i fråga gjordes enligt undersökningen ca 343 000 paketresor av olika slag i Finland.

1.2. Lagstiftning

Gällande lagstiftning saknar särskilda stadganden som gäller avtal om sällskapsresor och andra paketresor. Kontraktsrättens allmänna stadganden och rättsprinciper tillämpas på

ingående, fullgörande, tolkning och giltighet av avtal samt på andra motsvarande frågor.

Konsumentskyddslagen (38/78) gäller utbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenterna. Också resetjänster är sådana konsumtionsnyttigheter som avses i lagen. I praktiken berörs resetjänsterna främst av lagens 2 kap. om reglering av marknadsföringen, 3 kap. om reglering av avtalsvillkor och 4 kap. om jämkning av avtal.

Enligt 2 kap. 1 § 1 mom. konsumentskyddslagen får vid marknadsföring inte användas förfarande som strider mot god sed eller som annars är otillbörligt mot konsumenterna. Marknadsföring som inte innehåller uppgifter som är av behovet påkallade med hänsyn till konsumenternas hälsa eller ekonomiska trygghet skall enligt paragrafens 2 mom. alltid anses otillbörlig. Enligt 2 kap. 2 § är det förbjudet att lämna osanna eller vilseledande uppgifter. Näringsstyrelsen (numera konsumentverket) har 1982 utfärdat föreskrifter om marknadsföring av sällskaps- och paketresor. Föreskrifterna innehåller detaljerade bestämmelser om en resebroschyrs innehåll och de uppgifter som skall ges vid försäljning av en paketresa. Marknadsföring i strid med föreskrifterna kan anses strida mot 2 kap. 1 eller 2 § konsumentskyddslagen.

Enligt 3 kap. 1 § konsumentskyddslagen får en näringsidkare då han utbjuder konsumtionsnyttigheter inte använda ett avtalsvillkor som kan anses oskäligt mot konsumenterna med beaktande av priset på konsumtionsnyttigheten samt övriga omständigheter som inverkar på saken.

Konsumentombudsmannen övervakar lagenligheten av marknadsföringen och användningen av avtalsvillkor med hänsyn till konsumentskyddet. En näringsidkare kan förbjudas att fortsätta eller upprepa lagstridig marknadsföring eller användningen av ett oskäligt avtalsvillkor. Förbudet meddelas av marknadsdomstolen. I vissa fall kan konsumentombudsmannen meddela ett förbud eller meddela förbudet temporärt. Förbudet skall i regel förstärkas med vite.

Ett avtalat pris kan i enskilda fall jämkas med stöd av 4 kap 1 § konsumentskyddslagen. Också ett annat avtalsvillkor som är oskäligt

mot konsumenten kan enligt paragrafen jämkas eller lämnas utan avseende.

Lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/78) innehåller stadganden som tillämpas i förhållanden mellan näringsidkare. En del av dessa stadganden motsvarar stadgandena i 2 kap. konsumentskyddslagen.

Förordningen om resebyråer innehåller branschens näringsrättsliga stadganden bl.a. om förutsättningarna för beviljande av tillstånd och om den borgensförbindelse som krävs av resebyrån med tanke på dess betalningsoförmåga. En reform av den näringsrättsliga regleringen av resebyråbranschen är under arbete vid handels- och industriministeriet.

Sådana transporträttsliga författningar som är av betydelse för reseavtalen finns särskilt om sjötransporter, järnvägstransporter och lufttransporter. I dem regleras bl.a. ansvar för dröjsmål med transporten och ansvar för ersättning av sådana skador på resgodis och person som inträffat under transporten. De transporträttsliga författningarna är mångfacetterade och i ständig utveckling. I det följande har de beskrivits endast i huvuddrag.

Under *sjötransporter* bestäms ansvaret vid transporten av passagerare och resgodis enligt sjölagen (167/39). Bortfraktaren ansvarar för sådana personskador, skador på resgodis och dröjsmål som drabbar passageraren, om skadan har orsakats av fel eller försummelse av bortfraktaren eller någon som han svarar för. I vissa situationer är bortfraktaren tvungen att visa att en ansvarsfrihetsgrund föreligger. I lagen har bortfraktarens ansvar begränsats till ett visst belopp. Stadgandena i sjölagen grundar sig huvudsakligen på Atenkonventionen från 1974. Ansvarsbeloppen är emellertid högre än i konventionen.

Vid *järnvägstransporter* bestäms ersättningsansvaret för skador på passagerare och handbagage enligt lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift (19.2.1898/8). Ansvaret är oberoende av vårdslöshet. Om ansvaret för andra skador stadgas i förordningen om befordran på järnväg (714/75). Ansvaret för resgodis är oberoende av vårdslöshet, men ansvarsfrihetsgrunderna är många. Ansvaret har också begränsats till maximibelopp. Något ansvar för dröjsmål med persontransport finns inte. En konvention som ingicks den 9 maj 1980 i Bern och som gäller internationella järnvägstransporter (COTIF; FördrS 5/85) trädde den 1 maj 1985 i kraft för Finlands del.

Den finska lagstiftningen som gäller *lufttransporter* grundar sig på Warszawakonventionen från 1929 och de protokoll genom vilka konventionen ändrats. Lufttransportlagen (387/86) tillämpas på inrikes lufttransport och på lufttransport mellan Finland och en sådan främmande stat som inte har tillträtt Warszawakonventionen. På annan internationell transport tillämpas i regel lagen om luftbefordringsavtal (45/77) och i vissa fall lagen om befordran med luftfartyg (289/37). Transportörens ansvar för en skada på passageraren eller resgodiset är enligt lufttransportlagen oberoende av vållande. Ansvaret enligt lagen om luftbefordringsavtal ligger mycket nära ett strikt ansvar, eftersom ansvarsfrihetsgrunderna är stränga. Ansvaret har begränsats till maximibelopp.

1.3. Avtalspraxis

1.3.1. Allmänt

Till följd av att lagstiftningen är ringa kan resenären och arrangören eller förmedlaren av resetjänsterna relativt fritt avtala om villkoren för reseavtalet. I avtalen om sällskapsresor till utlandet används nästan uteslutande standardavtal, s.k. allmänna villkor för sällskapsresor, vilka grundar sig på förhandlingar mellan konsumentombudsmannen och Resebyråföreningen i Finland rf. De nugällande villkoren togs i bruk den 1 februari 1990.

Researrangörerna använder dessutom villkor som de själva utarbetat och som ofta endast kompletterar de allmänna villkoren för sällskapsresor, t.ex. i fråga om betalningsarrangemang. Särskilda villkor som i ännu högre grad avviker från de allmänna villkoren för sällskapsresor kan tillämpas på resor som avviker från sedvanliga sällskapsresor såsom t.ex. skraddarsydda gruppresor. Sådana villkor har i vissa fall jämkats i konsumentklagonämnden, om de till nackdel för resenären har avvikit från de vedertagna allmänna villkoren för sällskapsresor.

1.3.2. De allmänna villkoren för sällskapsresor

De allmänna villkoren för sällskapsresor

tillämpas huvudsakligen på sådana avtal som gäller resehelheter till utlandet vilka består av transport och inkvartering och vars längd överstiger tre dygn. Villkoren innehåller detaljerade stadganden bl.a. om ingående av avtal, parternas rätt att avbeställa eller avbryta resan eller göra andra ändringar i avtalet samt om avtalsbrott och påföljderna för dem.

Enligt villkoren för sällskapsresor uppkommer ett avtal först då resenären, efter att han har bokat resan, betalar den av arrangören bestämda anmälningsavgiften vid en tidpunkt som denne fastställt. Villkoret skiljer sig från stadgandena i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen 228/29), enligt vilka ett avtal uppkommer då ett antagande svar ges på ett bindande anbud.

Resenärens rätt att avbeställa och ändra resan

Resenären har enligt villkoren en relativt omfattande rätt att avbeställa sitt deltagande i resan. Resan kan avbeställas även utan att någon orsak uppges ännu 48 timmar före avresan. Researrangören är emellertid berättigad att få ersättning för avbeställningen. Ju senare avbeställningen görs, desto större är ersättningen. Ersättningen är som störst hälften av resans pris.

Om resenären inte kan delta i resan till följd av en särskild omständighet såsom sjukdom eller en nära anhörigs dödsfall, får han avbeställa resan genom att betala endast en ringa ersättning. Resan kan avbeställas helt utan kostnad till följd av sådana allvarliga händelser på resmålet som väsentligen kan försvåra genomförandet av resan eller äventyra resenärens liv eller hälsa. Dyliga händelser är bl.a. krig, naturkatastrofer och allvarliga smittosamma sjukdomar. Av samma orsaker får resenären också avbryta resan.

Resenären har vidare rätt att utan kostnad avbeställa resan till följd av väsentliga förändringar i resans pris eller researrangemangen. Resenären kan själv ändra avresedatum eller byta resmål eller hotell om han informerar om ändringen senast 28 dagar före resan. Han kan också överföra resan på någon annan genom att meddela researrangören överföringen senast 48 timmar före avresan. I dessa fall är researrangören emellertid berättigad att uppbära en expeditonsavgift till följd av ändringen.

Researrangörens rätt att ställa in och ändra resan

Också researrangören har rätt att inställa eller avbryta resan på grund av situationer som väsentligen försvårar genomförandet av resan eller som äventyrar resenärens liv eller hälsa. Om resan ställs in har resenären rätt att återfå resans pris och om resan avbryts den del av priset som motsvarar den del av resan som fallit bort.

Dessutom får researrangören ställa in resan till följd av för få deltagare, om resenären informeras om detta senast 28 dygn före avresan. Resenären har i sådana fall rätt att få ersättning för de utgifter som direkt anslutit sig till genomförandet av resan och som blivit onyttiga.

Researrangören har rätt att på grunder som nämns i villkoren också efter avtalslutet höja priset på resan om han förbinder sig att också sänka priset på motsvarande grunder. En höjning är möjlig till följd av sådana ändrade skatter och andra offentliga avgifter, sådana förändringar i valutakurserna och sådana förändringar i priset på bränslet som inverkar på resans pris.

Enligt villkoren har researrangören dessutom rätt att göra mindre ändringar i reseprogrammet om de beror på ett otillräckligt deltagarantal eller på en annan omständighet som är oberoende av researrangören.

Researrangörens skyldigheter samt påföljder vid researrangörens avtalsbrott

Researrangören eller hans representant skall bistå resenären i oförutsedda situationer som denne råkar ut för under resan. De skall t.ex. på grund av ett akut sjukdomsfall ordna hemtransport i förtid eller vidta andra nödvändiga åtgärder. Resenären får avbryta resan om researrangören på ett grovt sätt försummar sin biståndsplikt.

I de allmänna villkoren för sällskapsresor definieras när researrangörens prestation skall anses vara felaktig. Likaså finns bestämmelser om reklamation, avhjälpande av fel, prisavdrag, hävning av avtal och skadestånd. Till dessa delar grundar sig villkoren i stor utsträckning på kontraktsrättens allmänna stadganden och rättsprinciper, men är mera detaljerade.

1.4. EG:s direktiv om paketresor

EG:s råd utfärdade den 13 juni 1990 ett direktiv om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (90/314/EEG). Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser som är nödvändiga för att iakttäta detta direktiv före den 31 december 1992. Direktivet har ännu inte satts i kraft i något av EG:s medlemsländer.

Direktivet gäller *resepaketet*, med vilka enligt artikel 2.1 avses en i förväg ordnad kombination av tjänster som säljs eller bjuds ut till försäljning till ett totalpris. I kombinationen skall ingå minst två av följande tre tjänster: transport, inkvartering och andra turisttjänster som inte är direkt anknutna till transport eller inkvartering och som utgör en väsentlig del av resepaketet. Dessutom förutsätts att tjänsten varar längre än ett dygn eller inkluderar övernattnig. Att olika delar i samma resepaket debiteras separat befriar inte arrangören eller återförsäljaren från skyldigheten enligt direktivet.

I artikel 2 i direktivet definieras dessutom begreppen arrangör av resepaket, återförsäljare, konsument och avtal. Med en konsument avses i direktivet en person som köper eller överenskommer om köp av ett resepaket (köparen). Dessutom avses med en konsument en person för vars räkning köparen överenskommer om köp av ett resepaket eller till vilken köparen eller annan kontrahent överläter resepaketet.

Uppgifter som skall lämnas konsumenten

Beskrivningarna av ett resepaket, priset på resepaketet och eventuella andra villkor för avtalet får enligt artikel 3.1 inte innehålla någon vilseledande information.

Om en broschyr tillhandahålls konsumenten skall den enligt artikel 3.2 på ett läsligt, begripligt och korrekt sätt innehålla såväl uppgift om priset som adekvat information om de omständigheter som nämns i artikel 3.2.a — 3.2.g. Dessa gäller resmålet, transportmedlet, inkvarteringen, måltiderna, resrutten, pass- och visumkraven samt hälsoformaliteterna under resan och vistelsen på resmålet. I broschyren skall dessutom nämnas huruvida det krävs att ett visst minsta antal personer anmäler sig för att resepaketet skall genomföras och när kon-

sumenten i så fall senast skall informeras om att det ställs in. Uppgifterna i broschyren är bindande för arrangören eller återförsäljaren såvida inte konsumenten, innan avtal träffas, tydligt och klart informeras om ändringarna i uppgifterna i broschyren under förutsättning att broschyren innehåller uppgift om att ändringar kan komma att ske eller såvida inte ändringar genomförs senare som följd av en överenskommelse mellan parterna.

I artikel 4.1.a stadgas om de uppgifter som konsumenten skall ges före avtalslutet. Uppgifterna skall lämnas skriftligen eller i annan lämplig form och de gäller pass- och viseringsbestämmelser, upplysning om hur lång tid det tar att erhålla pass och visering samt hälsoformaliteter. I artikel 4.1.b stadgas om de uppgifter som konsumenten i god tid före avresan skall erhålla. Uppgifter skall lämnas om tid och plats för uppehåll under resan samt anslutande transporter liksom om reservation av plats i transportmedel. Behövliga uppgifter för kontakt med arrangören eller återförsäljaren, deras lokala representanter eller organ skall lämnas med tanke på situationer då konsumenten är i svårigheter eller i nöd. Då en minderårig deltar i resan skall sådan information lämnas som möjliggör direktkontakt med barnet eller med ansvarig person där barnet vistas. Likaså skall information lämnas om frivillig reseförsäkring.

Ingående och ändring av avtal

Artikel 4.2 gäller ingående av avtal. Avtalet skall enligt punkt a uppfylla åtminstone de minimikrav som nämns i direktivets bilaga, om de gäller för resepaketet i fråga. Dessa uppgifter gäller huvudsakligen samma omständigheter som de omständigheter som skall nämnas också i broschyren. Enligt punkt b skall samtliga avtalsvillkor vara skriftliga eller utformade på något annat för konsumenten begripligt och lättillgängligt sätt, och han skall få del av dem innan avtalet ingås. Konsumenten skall även få en kopia av avtalsvillkoren. Enligt punkt c hindrar stadgandena emellertid inte sena beställningar eller avtal.

Konsumenten kan enligt artikel 4.3 överlåta sin bokning till en person som uppfyller alla de villkor som gäller för resepaketet. Han skall i rimlig tid före avresan underrätta arrangören eller återförsäljaren om sin avsikt. Den part

som överlåter resepaketet och den som tar över det skall solidariskt inför arrangören eller återförsäljaren ansvara för resterande betalning och för eventuella extra kostnader med anledning av överlåtelsen.

Enligt artikel 4.4.a får arrangören inte ändra det avtalade priset såvida inte avtalet uttryckligen medger en ändring uppåt eller nedåt och exakt anger hur prisändringen skall beräknas. En ändring får göras endast när det gäller variationer i transportkostnader inklusive bränslekostnader, när det gäller skatter och avgifter för vissa tjänster, t.ex. landningsskatter eller start- och landningsavgifter i hamnar och på flygplatser eller när det gäller de växlingskurser som används i samband med det resepaketet det gäller. Enligt punkt b får prishöjning inte ske senare än 21 dagar före avresan.

Konsumentens rättigheter

Om arrangören före avresan finner att han måste göra betydande ändringar i något eller några av de väsentliga avtalsvillkoren, t.ex. i priset, skall han enligt artikel 4.5 underrätta konsumenten så snart som möjligt. Konsumenten kan då antingen utan ersättningsskyldighet häva avtalet eller acceptera ett tilläggsavtal som specificerar ändringarna och hur dessa påverkar priset. Konsumenten skall så snart som möjligt informera arrangören eller återförsäljaren om sitt beslut.

Om konsumenten häver avtalet enligt artikel 4.5 eller om arrangören ställer in resepaketet före avtalat avresedatum av någon orsak som inte kan tillskrivas konsumenten skall konsumenten enligt artikel 4.6.a ha rätt att delta i ett annat resepaket av motsvarande eller högre kvalitet, om ett sådant kan erbjudas honom. Om det erbjudna paketet är av lägre kvalitet skall arrangören återbetala mellanskillnaden. Alternativt har konsumenten enligt punkt b rätt att så snart som möjligt få tillbaka det belopp han betalat enligt avtalet.

Konsumenten skall dessutom ha rätt till gottgörelse från antingen arrangören eller återförsäljaren för att avtalet inte fullgörs, beroende på vad som stadgas i ifrågavarande medlemsstats lagstiftning. Rätten till gottgörelse saknas om resepaketet har ställts in på grund av för få anmälningar, och konsumenten inom den tid som anges i beskrivningen av resepaketet fått skriftligt meddelande om att det är

inställt. Också om resepaketet ställs in på grund av force majeure saknas rätten till gottgörelse.

Direktivets artikel 4.7 gäller konsumentens rättigheter då det efter avresan visar sig att en väsentlig del av de avtalade tjänsterna inte tillhandahålls. Arrangören skall härvid vidta alternativa åtgärder för fortsättningen av resepaketet utan ytterligare kostnader för konsumenten och om så är skäligt betala konsumenten mellanskillnaden mellan de avtalade tjänsterna och de som faktiskt tillhandahållits.

Om det är omöjligt att vidta sådana åtgärder eller om dessa på goda grunder inte accepteras av konsumenten, skall arrangören om så är lämpligt utan kostnad för konsumenten tillhandahålla likvärdig transport till platsen för avresan eller till någon annan plats som konsumenten godtar och skall då så är lämpligt gottgöra konsumenten för detta.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 5.1 vidta nödvändiga åtgärder för att se till att den arrangör eller återförsäljare som är part i avtalet är ansvarig för att åtagandena enligt avtalet fullgörs på ett korrekt sätt, oavsett om dessa skall fullgöras av arrangören eller återförsäljaren eller av andra leverantörer av tjänster.

I artikel 5.2 stadgas om ersättning av skada till följd av att avtalet inte fullgörs. Enligt första stycket ansvarar arrangören eller återförsäljaren för skada gentemot konsumenten såvida avtalsbrottet inte orsakas av fel som begåtts vare sig av dem själva eller av någon annan leverantör av tjänster. Ansvar bortfaller om avtalsbrottet är orsakat av konsumenten eller om det är orsakat av tredje man utan anknytning till de avtalade tjänsterna och det inte har kunnat förutses eller undvikas. Ansvar bortfaller också om avtalsbrottet beror på force majeure eller på en händelse som arrangören eller återförsäljaren eller leverantören av tjänsten inte kunnat förutse eller undvika även om de iakttagit vederbörlig aktsamhet.

Enligt andra stycket skall arrangören eller återförsäljaren omedelbart bistå en konsument i svårigheter, om inte avtalsbrottet är orsakat av konsumenten.

Medlemsstaterna kan enligt tredje stycket tillåta att ersättningen begränsas i enlighet med internationella konventioner som tillämpas på olika tjänster. Enligt fjärde stycket kan en begränsning av ersättningsansvaret i avtalet

tillåtas, om begränsningen gäller andra skador än personskador och den inte är oskäligen.

Övriga stadganden

Konsumenten måste enligt artikel 5.4 genast och på platsen underrätta den som levererat tjänsten om varje försummelse att fullgöra åtagandena enligt avtalet som han upptäcker. Vidare skall han underrätta arrangören eller återförsäljaren skriftligt eller på något annat lämpligt sätt så snart som möjligt. Denna skyldighet måste klart och uttryckligt anges i avtalet.

Vid reklamation måste arrangören eller återförsäljaren eller hans eventuella representant enligt artikel 6 på platsen omedelbart försöka lösa problemet på lämpligt sätt.

Den arrangör eller återförsäljare som är part i avtalet skall enligt artikel 7 visa att han, i händelse av obestånd, har tillräcklig säkerhet för återbetalning av erlagda belopp och för hemtransport av konsumenten.

Enligt artikel 8 får medlemsstaterna för att skydda konsumenten anta eller upprätthålla strängare bestämmelser på det område som omfattas av detta direktiv.

1.5. Situationen i de övriga nordiska länderna

I Danmark, Norge och Sverige är konsumentskyddet i fråga om paketresor i princip ordnat på samma sätt som i Finland. Om researrangören blir insolvent har resenärens ställning i lag tryggats genom säkerheter eller fonder. Någon särskild lagstiftning om reseavtal finns däremot inte, utan de avtalsrättsliga frågorna har reglerats genom standardvillkor som grundar sig på förhandlingar mellan konsumentombudsmannen och resebranschen. Konsumentmyndigheterna har dessutom utfärdat föreskrifter om marknadsföring av resor. I de allmänna resevillkor som används i de nordiska länderna har i princip samma grundläggande lösningar på olika problem valts. När det gäller enskilda villkor finns det däremot skillnader.

EG:s direktiv och EES-avtalet skapar också i de övriga nordiska länderna ett behov att i lag reglera reseavtalen. Det svenska justitiedepartementet har utarbetat ett förslag till lag om paketresor (Ds 1992:50) vilket offentliggjordes i

juni 1992 och har sedermera varit på remiss. Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1993. Den danska kommissionen som bereder en motsvarande lag bedömer att ett förslag kan avges i slutet av 1992. Den danska lagen kommer således inte att träda i kraft inom den tid som direktivet förutsätter. I Norge började en lag beredas först under sommaren 1992 och arbetet har inte framskridit särdeles långt.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Målet med förslagen

EG:s direktiv om paketresor skall enligt EES-avtalet träda i kraft i Finland. Detta kräver ny marknadsrättslig och kontraktsrättslig lagstiftning om paketresor. Den föreslagna lagen uppfyller direktivets krav till denna del. Dessutom förutsätter direktivet att ändringar görs i regleringen av de säkerheter som krävs av en arrangör och förmedlare av resor i händelse av att de blir insolventa. För närvarande finns stadgandena om detta i förordningen om resebyråer. Dessa ändringar ingår i det separata lagförslag som bereds vid handels- och industriministeriet och som skall ersätta förordningen om resebyråer.

Avsaknaden av en särskild lag har inte uppfattats som en olägenhet, eftersom konsumentombudsmannen med stöd av konsumentskyddslagen har kunnat inverka på både hur resor marknadsförs och vilka avtalsvillkor som används. Trots att en researrangör inte har kunnat förpliktas att följa de allmänna villkor för sällskapsresor som konsumentombudsmannen godkänt, har de nästan utan undantag varit i bruk i fråga om sällskapsresor. De allmänna villkoren för sällskapsresor har förenhetligt avtalspraxisen också när det gäller avtal om andra paketresor. Den europeiska integrationen medför troligen att utländska företag allt oftare bjuder ut sina tjänster i Finland. Risken finns att de använder sig av standardvillkor som de själva utarbetat och som avsevärt kan avvika från vedertagen praxis i Finland. Därför är det viktigt att de avtalsrättsliga frågor som är av väsentlig betydelse för resenärens regleras till förmån för honom genom tvingande normer.

Lagförslaget innehåller stadganden som pre-

ciserar och kompletterar direktivets minimikrav för att det nuvarande konsumentskyddet när det gäller paketresor inte skall försvagas. Dessa stadganden grundar sig på kontraktsrättens allmänna stadganden och rättsprinciper samt till vissa delar på den vedertagna avtalspraxis som uppstått till följd av de allmänna villkoren för sällskapsresor. Stadgandena gäller särskilt parternas rättigheter och skyldigheter såsom förändringar i avtalsförhållandet och researrangörens avtalsbrott. Eftersom direktivet om paketresor är ett s.k. minimidirektiv, kan EG:s medlemsländer, och på motsvarande sätt EFTA:s medlemsländer med stöd av EES-avtalet, också effektivare skydda resenärerna i den nationella lagstiftningen.

Lagförslaget gäller resor av mycket olika slag. Därför har det inte varit möjligt att i lagförslaget reglera alla de detaljer som anknyter till ingående och fullgörande av olika avtal, utan det är fortsättningsvis ändamålsenligt att låta en del omständigheter avgöras genom avtal. Lagförslaget skall inte ersätta t.ex. de allmänna villkoren för sällskapsresor, utan de skall fortsättningsvis vara i bruk. Vissa avtalsvillkor måste visserligen ändras till följd av lagförslaget.

2.2. Tillämpningsområdet för stadgandena

Tillämpningsområdet för den föreslagna lagen motsvarar direktivets tillämpningsområde enligt artikel 2. Förslaget gäller paketresor som mot vederlag bjuds ut av sådana näringsidkare som annat än tillfälligtvis organiserar eller förmedlar turisttjänster. I förslaget avses med paketresa detsamma som det som i direktivets artikel 2.1 definieras som resepaket, dvs. en i förväg ordnad kombination av minst två tjänster som säljs eller bjuds ut till försäljning till ett totalpris. Det har ansetts ändamålsenligt att i lagförslaget använda benämningen "paketresa" och "resa" trots att kombinationen inte i alla fall omfattar transport. Det föreslås att lagen gäller paketresor som görs såväl i Finland som till utlandet.

Resenären skyddas enligt förslaget oberoende av om han själv är den egentliga avtalsparten eller om resan har skaffats av någon annan person eller ett samfund. Direktivet innehåller samma princip i definitionen av konsumenten i artikel 2.4. Det föreslås att lagen således också skall gälla paketresor som föreningar och

företag skaffar. Syftet med resan är inte heller av betydelse för tillämpningen av lagen. Lagen skall gälla både affärsresor och privata resor. Till denna del är lagens tillämpningsområde mer omfattande än t.ex. konsumentskyddslagens tillämpningsområde.

Utanför lagens tillämpningsområde faller enligt förslaget resor som varar högst 24 timmar och som inte inbegriper övernattnig. Lagen skall inte heller tillämpas då resenären själv skaffar sig olika resetjänster såsom en flygbiljett eller övernattnig på hotell, trots att han samtidigt skaffar sig flera tjänster.

2.3. Uppgifter som resenären skall ges

Enligt artikel 3.1 i direktivet är det förbjudet att ge vilseledande uppgifter i det material som gäller resan eller avtalsvillkoren. Lagförslaget saknar en motsvarande regel, eftersom det redan med stöd av 2 kap. 2 § konsumentskyddslagen och 2 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet är förbjudet att lämna vilseledande uppgifter.

Det förutsätts inte i direktivet att en särskild broschyr uppgörs för paketresan. Om en broschyr emellertid uppgörs skall den till sitt innehåll uppfylla de detaljerade krav som ingår i artikel 3.2 i direktivet. Den föreslagna regleringen motsvarar direktivet, men är på lagnivå inte lika detaljerad som direktivet.

Broschyren skall innehålla de allmänna villkor som tillämpas på avtalet och den information som är väsentlig för resan. Genom förordning utfärdas närmare stadganden om uppgörande av broschyr och om den information som skall ingå i den. Det är meningen att förordningen skall innehålla bland annat de detaljerade stadganden som direktivet kräver om den information som skall ges. Dessutom kan genom förordning utfärdas närmare stadganden om hur avtalsvillkoren skall meddelas, bl.a. stadganden om när villkoren i sin helhet skall tas in i broschyren och när det räcker med att hänvisa till de villkor som tillämpas.

Enligt lagförslaget är researrangören bunden av de avtalsvillkor och uppgifter om resan som ingår i broschyren. Researrangören kan emellertid i sin broschyr förbehålla sig rätten att ändra villkoren och de övriga uppgifterna. Resenären skall på ett tydligt sätt informeras om ändringen innan avtalet ingås. Parterna kan

också senare avtala om ändringar. Den föreslagna regleringen motsvarar artikel 3.2.2 i direktivet.

Resenären skall enligt artikel 4.1 innan avtalet ingås alltid lämnas information om anskaffandet av vissa resedokument och om transporterna. Dessutom skall han före resan få information om bl.a. hur han kan få kontakt vid svårigheter eller i nödsituationer. Lagförslaget innehåller motsvarande stadganden om skyldigheten att lämna information, men i en allmänare form. Det föreslås att stadganden som exakt uppfyller direktivets krav utfärdas genom förordning.

2.4. Ingående av avtal

De förslag som gäller ingående av avtal motsvarar artikel 4.2 i direktivet och punkt 8 i de uttalanden i rådets protokollet (Statements for the Council Minutes) som godkändes i samband med att direktivet utfärdades.

Enligt förslaget skall researrangören upprätta ett dokument över bokningen, som innehåller de viktigaste uppgifterna om avtalsparterna och om resan som bokats. I dokumentet skall avtalsvillkoren tas in om inte resenären har erhållit dem i samband med broschyren eller på annat sätt skriftligen. Resenären skall erhålla dokumentet innan avtalet ingås. Lagtexten innehåller inte de omständigheter som enligt direktivet skall nämnas i avtalet och som noggrant uppräknas i direktivets bilaga. Även till denna del föreslås att i förordning närmare stadgas om de uppgifter som skall nämnas i dokumentet över bokningen.

Det krävs inte att ett dokument över bokningen uppgörs om det med beaktande av omständigheterna skulle vara oskäligt besvärligt. Stadgandet grundar sig på artikel 4.2.c och gör det möjligt att ett avtal ingås t.ex. per telefon strax före avresan. De uppgifter som är viktiga för resenären och de villkor som tillämpas på avtalet måste också härvid lämnas på ett sätt som är ändamålsenligt med hänsyn till omständigheterna.

Enligt de allmänna villkoren för sällskapsresor blir avtalet bindande för resenären till skillnad från avtalslagen först då resenären betalat anmälningsavgiften. Detta sätt på vilket avtal uppkommer har varit vedertagen praxis i över tio år då det gäller sällskapsresor. För att det inte skall uppstå ovisshet om huruvida ett avtal om en sällskapsresa är bindande föreslås

att ett motsvarande stadgande tas in i lagen. Stadgandet skall gälla sådana paketresor till utlandet som bjuds ut till allmänheten och på vilka de allmänna villkoren för sällskapsresor utan undantag har tillämpats. Stadgandet skall bli dispositivt; parterna kan skriftligen avtala annat om hur avtalet uppkommer.

2.5. Frånträdande och ändrande av avtal

2.5.1. Researrangörens rätt att ställa in resan och ändra avtalet

Researrangören kan enligt förslaget ställa in resan på grund av för få anmälningar. Om det krävs ett minimiantal deltagare för att resan skall bli av, skall resenärens informeras om detta i broschyren och i dokumentet över bokningen. Dessutom skall nämnas vid vilken tidpunkt resenären senast skall informeras om att resan ställs in. Kraven motsvarar direktivet.

Om researrangören ställer in resan föreslås att resenären på motsvarande sätt som i direktivet har rätt att antingen erhålla en ersättande resa eller återfå vad han betalat. Enligt förslaget skall arrangören dessutom ersätta resenärens utgifter som omedelbart hänför sig till resan och som blivit onyttiga till följd av att resan ställs in i detta fall. Till denna del avviker förslaget från direktivet. Resenären har med tanke på den förestundande resan kanske vidtagit arrangemang eller gjort inköp som visar sig onyttiga till följd av att resan ställs in. Då varken resenärens eller en omständighet som utgör ett oöverstigit hinder är orsaken till att resan ställs in, är det skäligt att de direkta utgifterna ersätts. Också de allmänna villkoren för sällskapsresor innehåller en motsvarande bestämmelse.

Lagförslaget innehåller mer detaljerade stadganden än direktivet om de omständigheter som kan anses som ett oöverstigit hinder och som kan ge researrangören rätt att ställa in eller avbryta resan utan ersättningskyldighet. Dyliga omständigheter är krigshandlingar, naturkatastrofer, strejker eller andra motsvarande situationer som väsentligen försvårar att avtalet fullgörs. Arrangören får ställa in eller avbryta resan även om resenärens liv eller hälsa äventyras till följd av någon annan oväntad omständighet såsom t.ex. en smittosam sjukdom, trots att arrangören i övrigt skulle vara i stånd att avtalsenligt genomföra resan.

Förslagets stadgande om prisändringar mot-

svarar i huvudsak vedertagen praxis enligt de allmänna villkoren för sällskapsresor och är i viss mån strängare än direktivets stadgande. Enligt lagförslaget får priset ändras till följd av förändringar i valutakurserna endast om kursförändringen beror på Finlands Banks eller statsrådets beslut. Den andra skillnaden i jämförelse med direktivet utgörs av att rätten att höja priset kopplats samman med en skyldighet att på samma grunder sänka priset. Om priset höjs t.ex. till följd av en reseskatt, måste priset på motsvarande sätt sänkas om skatten sänks eller helt bortfaller.

2.5.2. Resenärens rätt att frånträda och ändra avtalet

Resenären skall enligt lagförslaget ha rätt att frånträda avtalet i större utsträckning än vad direktivet stadgar. Detta har ansetts nödvändigt för att utjämna parternas rättigheter, eftersom även researrangören har rätt att ställa in resan på grund av liknande omständigheter. Enligt de allmänna villkoren för sällskapsresor har resenären rätt att också utan orsak avbeställa resan. En så omfattande rätt att dra sig ur ett avtal avviker från avtalsrättens allmänna principer. Det har därför inte ansetts motiverat att i lagförslaget ta in en motsvarande rätt.

Enligt förslaget skall resenären ha rätt att frånträda avtalet i sådana situationer som väsentligen försvårar genomförandet av avtalet eller äventyrar resenärens liv eller hälsa. Samma omständigheter berättigar även researrangören att ställa in resan. Resenären får i dylika situationer för sin egen del besluta om han deltar i resan eller inte, även om researrangören inte ställer in resan.

Dessutom får resenären frånträda avtalet om det skulle vara oskäligt att kräva att han deltar i resan till följd av att han drabbats av en oväntad och allvarlig händelse. Sådana händelser är bl.a. ett olycksfall eller en sjukdom som hindrar honom att delta i resan eller en närstående persons död. Också resenärens egendom kan utsättas för en allvarlig händelse. Resenären skall i dessa fall framställa utredning om orsaken till frånträddandet och ersätta researrangörens skäligena utgifter.

Enligt artikel 4.3 kan konsumenten överlåta sin bokning till en person som uppfyller de villkor som tillämpas på resepaketet. Researrangören eller återförsäljaren skall i rimlig tid

underrättas om överlåtelsen. Enligt punkt tio i uttalandena i rådets protokoll kan en exakt tidsgräns uppställas för meddelande om överlåtelsen. Det föreslås att en tidsgräns på 48 timmar tas in i lagen, vilket stämmer överens med de allmänna villkoren för sällskapsresor.

2.6. Researrangörens skyldigheter samt påföljder vid researrangörens avtalsbrott

2.6.1. Skyldighet att bistå

Lagförslagens stadgande om researrangörens skyldighet att bistå är mer detaljerat än direktivet och i viss mån mer omfattande. Researrangören skall bistå resenären också om svårigheterna kan anses bero på resenärens eget förfarande. Skyldigheten att bistå aktualiseras vanligast då resenären insjuknar, råkar ut för en olycka eller blir offer för ett brott. Det kan vara mycket svårt för resenären att ensam sköta sina angelägenheter om han inte är tillräckligt språkkunnig eller inte känner till landets hälsovårdssystem eller myndighetsverksamhet. Researrangören har motsvarande skyldighet enligt de allmänna villkoren för sällskapsresor.

2.6.2. Felansvar och de ansvariga

Lagförslagens stadganden om felansvar grundar sig i stor utsträckning på köplagens (355/87) och konsumentskyddslagens motsvarande stadganden samt på de allmänna rättsprinciper som gäller för tjänsteavtal. På vissa punkter har dessutom beaktats stadgandena i de allmänna villkoren för sällskapsresor. En reglering som ligger nära gällande rätt och avtalspraxis är möjlig eftersom direktivets stadganden om felansvaret är relativt allmänna.

I direktivet förutsätts att den researrangör eller förmedlare som ingått avtalet ansvarar gentemot konsumenten för att hela avtalet uppfylls, alltså också för de prestationer som utförs av andra näringsidkare. Detta stämmer överens med de kontraktsrättsliga principer som tillämpas i Finland.

Enligt lagförslaget skall researrangören alltid svara gentemot konsumenten. En näringsidkare som förmedlar en paketresa för en researrangörs räkning skall i vissa fall ha ett liknande

ansvar som arrangören. Arrangören och förmedlaren skall i dessa fall ha ett solidariskt ansvar gentemot resenären. Resenären skaffar en paketresa ofta av någon annan än av den resebyrå som ordnar resan. En och samma resebyrå kan både själv ordna resor och förmedla sådana resor som andra researrangörer ordnar. I praktiken kan det vara oklart om resenären skall anses ha ingått avtalet med den näringsidkare som mottagit bokningen eller om denne skall anses endast som förmedlare.

Om resenären då han ingår avtalet inte är medveten om att ifrågasvarande resebyrå förmedlar resan för en annan researrangörs räkning skall förmedlaren vara ansvarig gentemot resenären både när det gäller att ge de uppgifter som anges i lagförslaget och när det gäller att fullgöra avtalet. Förmedlaren skall vara ansvarig även då han förmedlar en resa för en sådan researrangörs räkning som saknar driftsställe i Finland. Med tanke på resenären är det viktigt att han då ett avtalsbrott inträffar kan vända sig till den av vilken han skaffat resan i Finland.

Om förmedlaren däremot öppet förmedlar en resa för en sådan näringsidkares räkning som har ett driftsställe i Finland, ansvarar förmedlaren endast för sin egen verksamhet i enlighet med kontraktsrättens allmänna principer.

Researrangörens huvudsakliga förpliktelse är att genomföra resan på avtalad tid och avtalat sätt. Om prestationen avviker från vad som kan anses avtalat är den felaktig. I lagförslaget finns inga särskilda stadganden om dröjsmål med researrangörens prestation. I fråga om paketresor skiljer sig inte dröjsmålen i den mån från övriga avtalsbrott att en reglering som avviker från felansvaret skulle vara av nöden. Enligt förslaget anknyter felansvaret också till lagförslagens stadganden om den information som resenären skall lämnas vid ingåendet av avtalet och vid den marknadsföring av resan som föregår avtalsslutet. Resenären skall kunna åberopa påföljderna vid fel också då researrangören försummar sin plikt att bistå.

Om researrangörens prestation är felaktig är den primära påföljden i regel att felet avhjälpas. Researrangören har enligt förslaget både rätt och skyldighet att utan dröjsmål och på egen bekostnad avhjälpa felet. Arrangören har emellertid inte någon sådan skyldighet, om avhjälpandet av felet skulle orsaka oskäliga kostnader eller olägenheter. Resenären får motsätta

sig att felet avhjälpas endast om avhjälpandet orsakar honom väsentlig olägenhet.

Om felet inte avhjälpas har resenären rätt till ett prisavdrag som motsvarar felets betydelse. Resenären kan ha rätt till prisavdrag trots att felet avhjälpas, om avhjälpandet inte skett utan dröjsmål.

Resenären kan också ha rätt att häva avtalet till följd av ett fel. Enligt förslaget är förutsättningarna för hävning olika före resan samt under och efter resan. Resenären får häva avtalet före resan om researrangören avsevärt ändrar avtalet eller om resenären annars har vägande skäl att anta att researrangörens prestation kommer att vara väsentligt felaktig. Hävningsrätten under eller efter resan är mer begränsad, eftersom de prestationer som resenären erhållit i regel inte kan återlämnas. Resenären får i dessa fall häva avtalet endast om genomförandet av resan visar sig vara så förfelat att resan inte uppfyller det ändamål som ursprungligen uppställdes för den. Resenären skall för researrangörens prestation betala en ersättning som motsvarar prestationens värde, om den kan anses ha varit till nytta för resenären.

2.6.3. Skadestånd

I direktivets artikel 5.2 som gäller skadeståndsansvaret finns inga uttryckliga stadganden om bevisbördan. Problemet har dock berörts i punkt 13 i uttalandena i rådets protokoll. Enligt punkten skall konsumenten bevisa att avtalet fullgjorts felaktigt eller bristfälligt, att en skada har uppstått samt att det råder ett orsakssamband mellan dessa två omständigheter. Arrangören eller återförsäljaren skall visa att det existerar en ansvarsfrihetsgrund.

Enligt artikel 5.2.3 tillåts en ansvarsbegränsning i enlighet med de internationella konventioner som gäller olika tjänster. Med dessa konventioner avses enligt direktivets ingress särskilt Warszawakonventionen av 1929 om internationella lufttransporter, Bernkonventionen av 1961 om järnvägstransporter, Atenkonventionen av 1974 om sjötransporter och Pariskonventionen av 1962 om hotellvärdars ansvar. Dessutom kan ansvaret för andra skador än personskador begränsas genom avtalsvillkor enligt artikel 5.2.4 förutsatt att begränsningen inte är oskälig.

Grunden för researrangörens ansvar enligt

lagförslaget är i sak densamma som i direktivet. Emellertid har stadgandet fått en kortare och klarare ordalydelse så att det uttrycker ett s.k. presumtionsansvar. Med presumtionsansvar avses ett ansvar som bygger på vårdslöshet med omvänd bevisbörda. Researrangören skall enligt lagförslaget, för att undgå ett ersättningsansvar, bevisa att varken han eller någon annan som han anlitat för att fullgöra avtalet, t.ex. ett transportbolag eller en hotellinnehavare, har förfarit vårdslöst. Det har inte ansetts nödvändigt att i lagförslaget särskilt ta in de ansvarsfrihetsgrunder som uppräknas i direktivet, eftersom de uteslutande berör sådana situationer då researrangören inte kan anses ha förfarit vårdslöst. Enligt det föreslagna stadgandet grundar sig ansvaret på vårdslöshet och följaktligen uppstår något ansvar inte i de ifrågavarande situationerna.

På samma sätt som i direktivet omfattar ansvaret förutom förmögenhetsskador som drabbat resenären också person- och sakskador som han råkat ut för. Dessutom innehåller lagförslaget ett specialstadgande om ansvaret vid dröjsmål med resgodset. Då resgodset försenas är det möjligt att få ersättning även för den olägenhet som föranleds av att resgodset inte kan användas, trots att någon direkt ekonomisk förlust inte har uppstått. Direktivet saknar en motsvarande bestämmelse.

Då det är fråga om en skada som uppstår i samband med transport får researrangören i avtalsvillkoren bestämma att de författningar som gäller transporten i fråga tillämpas på hans ersättningsansvar. Arrangören kan således föreskriva t.ex. i fråga om sjötransporter att hans ansvar skall motsvara vad som stadgas i sjölagen. Sjölagens stadganden om transport av passagerare och resgods grundar sig i huvudsak på Atenkonventionen, trots att Finland inte har ratificerat konventionen. I fråga om lufttransporter kan likaså ansvaret bestämmas i enlighet med de nationella stadganden som bygger på Warszawakonventionen. Skadeståndsansvaret för järnvägstransporter kan bestämmas i enlighet med vad som stadgas i den konvention om internationella järnvägstransporter (COTIF) som Finland ratificerat. Det föreslagna stadgandet skiljer sig från direktivet på så sätt att en avvikande reglering inte kan gälla skador i anknytning till inkvartering. Finland har inte ratificerat Pariskonventionen om hotellvärdars ansvar och Finland har inte heller i övrigt någon lagstiftning som motsvarar den.

I lagförslaget tillåts dessutom att ersättningsansvaret begränsas genom ett avtalsvillkor i fråga om sak- och förmögenhetsskador, om resan har anskaffats huvudsakligen för annat än privat ändamål. Stadgandet grundar sig på direktivets artikel 5.2.4. Möjligheten att begränsa ansvaret är mera inskränkt än i direktivet, eftersom en begränsning inte är tillåten i konsumentavtal. Enligt vedertagna principer i konsumentskyddslagstiftningen är det inte möjligt att i avtalsvillkor begränsa det ansvar som enligt lag åvilar näringsidkaren.

Ytterligare föreslås att ett stadgande om jämkning av skadeståndsansvaret tas in i lagen. Jämkning är möjlig bl.a. då resenären genom sitt eget förfarande har medverkat till att skadan uppstått. Stadgandet motsvarar de allmänna stadgandena och rättsprinciperna som gäller skadestånd.

3. Propositionens verkningar

Den föreslagna lagstiftningen har inga verkningar i fråga om organisation eller personal. Några andra statsekonomiska verkningar har den inte heller.

Förslaget innebär att nya förpliktelser åläggs näringsidkare som arrangerar paketresor som görs i synnerhet i Finland. Förpliktelserna gäller främst den information som skall lämnas resenären då avtalet ingås och i den marknadsföring som föregår avtalslutet. Detta torde innebära ett allt större behov av att uppgöra och använda skriftliga standardvillkor och skriftligt material som beskriver innehållet i prestationen.

Researrangörens ansvar för skador som resenären åsamkas föreslås bli en aning mer omfattande än i nuvarande avtalspraxis. Också förmedlarna kan i vissa fall åläggas ett ansvar gentemot resenären för researrangörens prestation. Dessa ändringar kan ge upphov till ett behov att genom försäkringar gardera sig mot ett ersättningsansvar. De föreslagna stadgandena om resenärens rätt att frånträda avtalet kan i fråga om andra resor än sällskapsresor öka den ekonomiska börda som drabbar researrangörerna till följd av att resenärerna frånträder avtalen. I praktiken torde avbeställningsrätten emellertid ha små verkningar.

4. Ärendets beredning och remissinstanser

Justitieministeriet tillsatte den 9 september 1991 en arbetsgrupp som hade i uppgift att bereda ett förslag till en regeringsproposition med förslag till lag om paketresor samt förslag till behövliga stadganden på lägre nivå. Arbetsgruppen skulle utgå från EG:s direktiv samt vedertagen inhemsk avtalspraxis. Arbetsgruppens förslag blev klart i maj 1992.

Utlåtanden över arbetsgruppens förslag gavs av handels- och industriministeriet, trafikministeriet, centralen för turistfrämjande, konkurrensverket, konsumentklagonämnden, konsumentombudsmannen, konsumentverket, Centralhandelskammaren, Finlands konsumentförbund, Finlands rederiförening, Finnair, Hotellija ravintolaneuvosto, Kommunala konsumentrådgivarna, Kotimaanmatkailun informaatiojarausjärjestelmä, Linja-autoliitto, Resebyråföreningen i Finland, Resebyråföretagarna, Suomen matkailun alueorganisaatioiden yhdistys och Ålands redarförening.

Majoriteten av remissinstanserna ansåg att den nya lagen skall motsvara direktivets mini-

mikrav. En strängare reglering ansågs försvåra särskilt turismnäringen i Finland.

Den fortsatta beredningen har skett som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Arbetsgruppens förslag har på många punkter ändrats så att det mera exakt motsvarar direktivet.

5. Övriga omständigheter som inverkar på propositionen

Vid handels- och industriministeriet bereds en lag som skall ersätta förordningen om resebyråer. Det är meningen att lagen skall innehålla de stadganden som i EG:s direktiv om paketresor förutsätts om de säkerheter som krävs av researrangörer och förmedlare i händelse av att de blir betalningsoförmögna. I det sammanhanget är det också meningen att avstå från att kräva tillstånd att idka denna näring. Regeringens proposition torde kunna ges under hösten 1992.

En reform av 4 a kap. sjölagen som gäller transport av passagerare och resgods är under arbete vid trafikministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Tillämpningsområde.* Enligt paragrafen tillämpas den föreslagna lagen på marknadsföring av paketresa och på ett avtal om paketresa då de förutsättningar som uppställs i paragrafen uppfylls. I 2 § definieras en paketresa. Det föreslagna tillämpningsområdet motsvarar tillämpningsområdet i artikel 2 i direktivet. Lagen skall gälla både resor i Finland och resor till utlandet.

Lagen tillämpas enligt 1 punkten endast då resan mot vederlag bjuds ut av en näringsidkare som annat än tillfälligtvis organiserar eller förmedlar turisttjänster. I paragrafen avses med näringsidkare detsamma som i 1 kap. 5 § konsumentskyddslagen. Begreppet skall således ges en omfattande tolkning. Näringsidkare är förutom företag också offentligttsliga sam-

fund, ideella föreningar, övriga privata samslutningar samt naturliga personer, då de idkar sådan verksamhet som avses i stadgandet.

Verksamheten kan anses som tillfällig om det är fråga om en enstaka gång eller om den upprepas mycket sällan. Också vederlagsfria prestationer faller utanför tillämpningsområdet. Om en resebyrå t.ex. ger sin personal eller affärskompanjon en resa i gåva tillämpas inte lagens stadganden.

Det är utan betydelse till vem näringsidkaren bjuder ut paketresan. Lagförslaget gäller marknadsföring som riktas både till konsumenter och till företag eller samfund samt avtal som ingås med dem.

En förutsättning för att lagen skall tillämpas är enligt 2 punkten dessutom att resan varar mer än 24 timmar eller inbegriper övernattnings. När det gäller resans tidsmässiga längd är den ursprungligen avtalade tiden avgörande.

Stadgandena blir inte tillämpliga om resan t.ex. till följd av ett dröjsmål överskrider den gräns som nämns i punkten. Oavsett resans längd tillämpas den föreslagna lagen emellertid om resan enligt avtalet inbegriper övernattnings- och resor i allmänhet sådan övernattnings- och resor som ordnas separat. T.ex. en plats i en sovvagn under en tågresa är inte sådan övernattnings- och resor som avses här. Tolkningen grundar sig på punkt 2 i uttalandena i rådets protokoll. Tillämpningen av lagen på båtresor behandlas i motiveringen till 2 §.

2 §. *Paketresa*. I paragrafen definieras begreppet paketresa, ett begrepp som är avgörande för lagens tillämpningsområde. Definitionen motsvarar definitionen av ett resepaket i artikel 2.1 i direktivet.

Enligt 1 mom. avses med en paketresa en i förväg ordnad kombination av minst två tjänster som bjuds ut till ett gemensamt pris. En paketresa är ordnad i förväg om resehelheten har planerats före avresan. Den föreslagna lagen omfattar både kombinationer som researrangören själv planerar och bjuder ut och kombinationer som planeras särskilt på beställning av en resenär eller en resegrupp.

Enligt 1 punkten faller alltid kombinationer som omfattar både transport och inkvartering inom ramen för den föreslagna lagen. Om kombinationen omfattar endast en av dessa tjänster måste den enligt 2 punkten dessutom omfatta någon annan turisttjänst. Även om det har ansetts ändamålsenligt att i den föreslagna lagen använda benämningen 'paketresa' för kombinationen, behöver den enligt punkten inte nödvändigtvis inbegripa transport.

Denna andra tjänst måste enligt stadgandet vara väsentlig med tanke på helheten. Dessutom förutsätts det att den inte är direkt knuten till transport eller inkvartering. Stadgandet gäller i enlighet med punkt 3 i uttalandena i rådets protokoll tjänster som ger ifrågasvarande resepaket dess särprägel och som är en viktig faktor då priset bestäms för paketet.

Denna andra tjänst skall till sin natur vara en turisttjänst. Begreppet skall i detta sammanhang förstås i vidsträckt mening. Förutom tjänster som sedvanligt utbjuds till resenärerna och som anknyter till rekreation eller hobbyverksamhet är också olika kultur- och idrotts-tillställningar sådana turisttjänster som avses i stadgandet. T.ex. en operaföreställning och en övernattnings- och resor på hotell, vilka erbjuds till ett gemensamt pris, är enligt förslaget en sådan

paketresa som avses i paragrafen. Utbildnings- och hälsovårdstjänster kan i allmänhet inte anses som turisttjänster. Dock skall kurser främst i anknytning till semesterverksamhet, såsom tennis- och golfkurser för amatörer, anses som turisttjänster. En kombination av tjänster som ett hälsobad erbjuder kan också utgöra en paketresa om det huvudsakliga ändamålet med vistelsen vid badanstalten är rekreation och inte sjukvård eller rehabilitering.

Det skall inte vara fråga om en paketresa om det i den ingår endast transport eller inkvartering och sådana tilläggstjänster som sedvanligt anknyter till dessa tjänster. Sådana tilläggstjänster är t.ex. måltider under en flygresa samt rastaurang- och konferenstjänster i samband med inkvartering på hotell.

Det lämnar rum för tolkning, om direktivet som sådant kan tillämpas på en sådan kryssning med båt som endast omfattar tjänster som erbjuds på båten. Dessa tjänster kan anses stå i så direkt förbindelse med transporten att det inte kan vara fråga om ett sådant resepaket som avses i direktivet. Å andra sidan är särskilt långvariga kryssningar avsedda främst för rekreations- och fritidsverksamhet, och kan därför till sin natur jämföras med andra paketresor. Då man i Danmark och Sverige har berett motsvarande lagstiftning har direktivet tolkats så att det normalt omfattar även vissa kortvariga båt-kryssningar. I samklang med denna tolkning skall också lagförslaget paketresobegrepp omfatta de egentliga båt-kryssningarna. Kortare s.k. 24-timmars kryssningar skall däremot på grund av tidsgränsen i 1 § 2 punkten bli utanför tillämpningsområdet. Utanför tillämpningsområdet skall också de båtresor falla som innebär att passagerare transporteras från en plats till en annan, trots att resenären övernattar i en hytt under resan. Till följd av Finlands geografiska läge varar båttransporterna till Sverige och övriga stater kring Östersjön i regel så länge och infaller så att transporten också sker nattetid. Möjligheten att övernatta i hytt på båten utnyttjas i regel. Sådana båtresor kan inte jämföras med en paketresa, trots att resenären eventuellt har en hytt till sitt förfogande under resan.

Enligt definitionen är det karakteristiskt för en paketresa att flera tjänster utbjuds till ett gemensamt pris. Enligt paragrafens 2 mom. inverkar det inte på saken om de olika delarna i kombinationen debiteras separat. Stadgandet motsvarar artikel 2.1.2 i direktivet. Om resenä-

ren däremot själv skaffar sig flera olika tjänster, t.ex. en tågbiljett och inkvartering på hotell, är det inte fråga om en paketresa trots att tjänsterna skaffas samtidigt av en och samma resebyrå.

3 §. *Övriga definitioner.* Enligt 1 mom. avses med researrangör den som planerar och genomför paketresor och antingen själv eller genom förmedling av någon annan näringsidkare bjuder ut dem. Definitionen motsvarar artikel 2.2 i direktivet samt det innehåll som begreppet fått i avtalspraxis.

I 2 mom. definieras begreppet resenär. Definitionen i momentet är sakligt sett densamma som definitionen av begreppet konsument i artikel 2.4 i direktivet. Med konsument avses i finsk konsumentskyddslagstiftning en person som i huvudsak för enskilt ändamål anskaffar konsumtionsnyttigheter. Definitionen i direktivet saknar motsvarande förutsättning och omfattningen av begreppet konsument är följaktligen mer omfattande än i gällande finsk rätt. Till följd av detta används i lagförslaget benämningen resenär för researrangörens eller förmedlarens motpart.

Med resenär avses först och främst den som har ingått ett avtal om en paketresa med researrangören eller förmedlaren. Resenärer är dessutom de personer som har rätt att delta i resan med stöd av ett avtal som någon annan person eller en sammanslutning ingått med researrangören eller förmedlaren. Resenären får således det skydd som lagen ger trots att han själv inte är avtalspart.

T.ex. en sådan arbetstagare i ett företag om vars resa företaget avtalat med researrangören kan vara resenär. Likaså kan en sådan medlem i en förening vara en resenär som deltar i resan på grund av ett avtal som föreningen ingått. I momentet avses också en person, till vilken den resenären som ursprungligen ingick avtalet har överlåtit sin rätt enligt 10 § i lagförslaget.

4 §. *Stadgandenas tvingande natur.* Ett avtalsvillkor som till resenärens nackdel avviker från lagens stadganden är enligt paragrafen ogiltigt, om inte annat stadgas i ifrågavarande stadgande. Däremot finns det inga hinder för att resenären i ett avtal får bättre rätt än vad som stadgas i den föreslagna lagen.

Om avtalsvillkoret är ogiltigt, medför detta att villkoret saknar betydelse i rättsförhållandet. Det krävs inte att resenären särskilt påpekar för researrangören eller förmedlaren att villkoret strider mot lag och ett lagstridigt

villkor kan heller inte bli giltigt genom ett uttryckligt godkännande. Ett ogiltigt avtalsvillkor måste på tjänstens vägnar beaktas av en domstol eller konsumentklagonämnden.

5 §. *Förmedlares ansvar.* I paragrafen stadgas om de skyldigheter och det ansvar som en näringsidkare som förmedlar resor har gentemot resenären. Paragrafen grundar sig på artikel 5.1 och 5.2 i direktivet.

Enligt 1 mom. ansvarar en förmedlare både för information som givits resenären och för uppfyllande av avtalet på samma sätt som researrangören. Arrangören och förmedlaren svarar således solidariskt gentemot resenären. Resenären kan välja om han vänder sig till förmedlaren eller till researrangören, om informationsplikten eller avtalet inte har uppfyllts såsom sig bör. Om researrangörens informationsplikt stadgas i 6, 7 och 8 §§. I 3 kap. stadgas om påföljderna vid researrangörens avtalsbrott.

Researrangören och förmedlaren svarar alltid solidariskt då förmedlaren sköter om förmedlingen för en sådan utländsk näringsidkares räkning som inte har något driftsställe i Finland. Dessutom kan det solidariska ansvaret uppkomma i sådana fall då resenären har skäl att tro att förmedlaren är den ansvariga parten gentemot honom. Paragrafen saknar stadganden om hur ansvaret fördelas i det inbördes förhållandet mellan arrangören och förmedlaren. Ansvarsfördelningen bestäms enligt allmänna rättsprinciper.

I andra meningen i momentet finns ett stadgande som begränsar förmedlarens ansvar då ifrågavarande näringsidkare med resenärens vetskap förmedlar resor för en sådan researrangörs räkning som har ett driftsställe i Finland. Förmedlaren måste för att undgå ansvar se till att resenären då denne bokar resan får veta vem den egentliga avtalsparten är. I stadgandet förutsätts dessutom att resenären är medveten om hur denna omständighet inverkar på hans rättsliga ställning. Resenären skall enligt detta få information om att endast arrangören svarar för att informationsplikten och avtalet uppfylls gentemot honom.

Även om förmedlaren undgår ett ansvar för researrangörens prestation svarar han emellertid för sin egen verksamhet som förmedlare. Om förmedlaren t.ex. har gett resenären felaktiga uppgifter, som inte grundar sig på de uppgifter som researrangören gett, kan detta

leda till att förmedlaren blir ersättningskyldig gentemot resenären.

Då resenären skall meddela researrangören någon omständighet, kan han enligt 2 mom. lämna meddelandet också till förmedlaren. Stadganden om resenärens informationsplikt ingår i 10, 15 och 18 §§ i förslaget. Om resenären t.ex. i enlighet med 15 § har meddelat förmedlaren att han frånträder avtalet, kan arrangören inte åberopa att han inte fått något meddelande.

2 kap. Information som skall ges vid marknadsföringen samt ingående och ändring av avtal

6 §. *Broschyr om resan.* I paragrafen stadgas om utarbetande av en broschyr och de uppgifter som skall nämnas i den. Broschyren kan gälla bara en viss paketresa eller den kan innehålla uppgifter om flera resor som samtidigt bjuds ut. Researrangörerna kan utarbeta också gemensamma broschyrer. Paragrafen grundar sig på artikel 3.2 i direktivet. De krav som paragrafen innehåller i fråga om broschyrens innehåll är emellertid inte så detaljerade som i direktivet, utan det är meningen att närmare stadganden utfärdas genom förordning (3 mom.).

Om en broschyr om resan tillhandahålls resenärens, skall enligt 1 mom. i den anges de allmänna villkor som gäller reseavtalet och den information som är väsentlig för resan. De allmänna villkor som avses i stadgandet är förutom de allmänna villkoren för sällskapsresor också andra standardvillkor som researrangören använder och som tillämpas på avtal som gäller paketresor som nämns i broschyren. I broschyren måste också tas in allmänna villkor om resans pris, prisändringar och betalningssätt.

Sådana väsentliga uppgifter om resan som skall nämnas i broschyren är t.ex. information om resmålet, resans längd, tid och plats för avresa och återresa, kvaliteten på transporten och inkvarteringen samt eventuella övriga tjänster som ingår i resan. Om resenären har satt ett minimiantal deltagare såsom förutsättning för att resan skall genomföras, måste också detta nämnas i broschyren.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande som motsvarar artikel 3.2.2 i direktivet och enligt vilket de avtalsvillkor och övriga uppgif-

ter som ingår i broschyren är bindande för researrangören. Eftersom de givna uppgifterna anses bindande på samma sätt som avtalsförpliktelser i allmänhet, gäller stadgandet sådana uppgifter som kan vara av betydelse för researrangörens skyldighet att prestera. Sådana allmänna beskrivningar och uppfattningar t.ex. om resmålet, natur, klimat eller sevärdheter som eventuellt ingår i broschyren kan inte anses såsom bindande. Om resan i broschyren marknadsförs med åberopande av de allmänna rekreations- och hobbyomöjligheterna på resmålet måste det förutsättas att resenären de facto kan använda sig av dylika möjligheter.

Researrangören får enligt momentet förbehålla sig rätten att ändra de avtalsvillkor eller uppgifter om resan som han lämnat. Det är nämligen inte alltid möjligt att i praktiken undvika ändringar, eftersom t.ex. sällskapsresobroschyren utkommer i regel endast två gånger per år. Researrangören skall för att kunna åberopa sin rätt att göra ändringar uttryckligen nämna ändringsförbehållet i sin broschyr. Dessutom förutsätts att ifrågavarande resenär tydligt och klart informeras om ändringen innan avtalet ingås. Det kan inte anses vara tillräckligt att ändringen t.ex. allmänt nämns i en tidningsannons eller på en skylt som är uppsatt i affärslokalen.

Om ett förbehåll om ändringen inte har gjorts eller om meddelande om ändringen inte har lämnats före avtalslutet på ett behörigt sätt, skall det anses att avtalet har ingåtts enligt de uppgifter som nämns i broschyren. Enligt momentet hindrar detta emellertid inte att parterna senare avtalar med varandra om resans innehåll eller om andra villkor på ett sätt så att de avviker från uppgifterna i broschyren.

Avsikten är att det i den förordning som utfärdas med stöd av 3 mom. stadgas om de detaljerade krav som enligt direktivet gäller broschyren. Genom förordning kan också andra kompletterande stadganden utfärdas om utarbetande av broschyrer. Vissa krav kan ställas t.ex. på det sätt på vilket avtalsvillkoren presenteras så att villkoren lätt kan observeras och är så lättförståeliga som möjligt.

Den föreslagna lagen innehåller inga påföljder för det fall att broschyren inte uppfyller de krav som uppställs. Försumelsen kan emellertid leda till att researrangörens prestation anses vara felaktig med stöd av den föreslagna 17 § 1 mom. I konsumentförhållanden kan

researrangörens förfarande i strid med stadgandena anses utgöra sådan marknadsföring som strider mot 2 kap. 1 § konsumentskyddslagen, vilket innebär att påföljderna enligt kapitlets 7 § kan aktualiseras.

7 §. *Dokument över bokningen.* I paragrafen stadgas om upprättande av ett skriftligt dokument över bokningen. Stadgandena grundar sig på artikel 4.1.a och 4.2 i direktivet.

Enligt 1 mom. skall researrangören upprätta ett dokument över bokningen, i vilket adekvat information om avtalsparterna och om resan som bokats nämns. Information om avtalsparterna är researrangörens och den eventuella förmedlarens samt resenärens namn och adress. Adekvat information om resan är bl.a. resmålet, tid och ort för avresan och återresan, uppgifter om transportförbindelserna, inkvarteringen och övriga tjänster som ingår i resan. Dessutom skall resenären ges information om de resedokument som han behöver, såsom pass, visum och vaccinationsintyg, samt om de villkor som tillämpas på resan. Dessa uppgifter och villkor behöver emellertid inte nämnas i dokumentet om resenären som sig bör har fått uppgifterna i samband med broschyren eller på annat sätt skriftligen.

Enligt momentet skall resenären erhålla dokumentet innan avtalet ingås. Om tidpunkten för när ett avtal om paketresa till utlandet skall anses vara ingånget stadgas särskilt i 9 §. I övriga fall bestäms tidpunkten för när avtalet har ingåtts enligt kontraktsträttens allmänna stadganden och rättsprinciper.

I praktiken är det vanligt att endast en av de personer som reser tillsammans bokar resan för allas räkning. I sådana fall är det inte nödvändigt att alla resenärer tillställs ett separat dokument över bokningen, utan det räcker att dokumentet ges åt resenärens representant. En persons behörighet att representera andra bestäms enligt avtalslagens stadganden och rättsprinciperna om fullmakt.

Enligt 2 mom. är det inte nödvändigt att upprätta ett dokument, om bokningen har gjorts under sådana omständigheter att det skulle vara oskäligt besvärligt att uppfylla skyldigheten. Om resenären t.ex. per telefon bokar resan och detta sker strax före avresan, kan det t.o.m. vara omöjligt för honom att enligt 1 mom. få dokumentet före avtalslutet. Dock är det inte nödvändigt att begränsa möjligheterna att ingå avtal i sista stund. Detta

kan vara fördelaktigt också för resenären, eftersom resterande platser vanligen bjuds ut till ett rabatterat pris.

Också när det inte är obligatoriskt att upprätta ett dokument över bokningen eller lämna det till resenären, skall researrangören ge denne de uppgifter som nämns i 1 mom. på det sätt som är ändamålsenligt med hänsyn till omständigheterna. Uppgifterna kan ges t.ex. muntligen i samband med ett telefonsamtal. Det kan emellertid inte anses ändamålsenligt att omfattande standardvillkor refereras muntligen. Resenären borde trots det göras uppmärksam på de villkor som researrangören använder och ges meddelande om var och hur han vid behov kan få information om dem.

Enligt 3 mom. kan genom förordning utfärdas närmare stadganden om de uppgifter som skall anges i dokumentet över bokningen. Också till denna del är avsikten att den förteckning som bilagts direktivet och som anger de omständigheter som skall nämnas i avtalet skall tas in i förordningen i stället för i lagtexten.

8 §. *Annan information som skall ges före avresan.* Paragrafen gäller de uppgifter som resenären skall lämnas före avresan. Uppgifterna kan ges antingen skriftligen eller på något annat lämpligt sätt. Paragrafen har en allmänare form än den motsvarande artikeln 4.1.b i direktivet. Enligt 2 mom. skall genom förordning utfärdas stadganden som exakt uppfyller direktivets krav.

Enligt 1 mom. skall researrangören i god tid före avresan lämna resenären information om transporter och tidtabellen för dem. Uppgifter skall ges bl.a. om tid och plats för uppehåll under transporter och om de hytt- eller sovvagnsplatser som eventuellt reserverats för resenären.

Resenären skall dessutom lämnas andra nödvändiga uppgifter, såsom anvisningar i händelse av sjukdom, olycksfall eller någon annan motsvarande omständighet. Resenären skall t.ex. ges uppgifter om researrangörens lokala representant eller lokala organ som han kan kontakta om han behöver hjälp. Om researrangören på resmålet inte har någon personal eller annan representant som vid behov kan bistå resenären i svårigheter, skall arrangören ge uppgifter om hur resenären kan få kontakt med honom.

9 §. *Ingående av avtal om paketresa till utlandet.* I paragrafen stadgas om hur ett

bindande avtal uppkommer för resenären, då bokningen av resan gäller en sådan paketresa till utlandet som bjuds ut till allmänheten. Direktivet saknar ett motsvarande stadgande.

Stadgandet skall främst gälla s.k. sällskapsresor som görs till utlandet och som vem som helst kan delta i. Paketresan kan emellertid anses vara utbjuden till allmänheten trots att deltagandet är begränsat i något avseende. Sådana paketresor till utlandet som allmänt bjuds ut till ungdomar, till amatörer på ett visst område eller till pensionärer skall falla inom ramen för stadgandet. Utbudna till allmänheten är däremot inte sådana resor som på beställning särskilt planeras för en enskild resenär eller grupp resenärer.

Stadgandet avviker från det sätt på vilket avtal uppkommer enligt avtalslagen. Ett avtal uppkommer enligt avtalslagen då ett antagande svar ges på ett bindande anbud. I paragrafen har uppkomsten av avtalet däremot kopplats samman med resenärens betalning. Ett bindande avtal för resenären uppkommer enligt paragrafen först då han efter att han bokat resan betalar resans pris eller den del av priset som researrangören bestämmer, dvs. en anmälningsavgift. Ett motsvarande stadgande finns i de allmänna villkor för sällskapsresor som vedertaget används inom branschen.

Om resenären inte betalar priset eller anmälningsavgiften senast vid den tidpunkt som bestämts av researrangören, annulleras bokningen. Enbart en bokning berättigar inte researrangören att kräva att resenären uppfyller avtalet och betalar priset för resan. Å andra sidan kan en resenär som inte betalar i tid inte kräva researrangören på ersättning om resan som bokats sålts till någon annan efter att betalningstiden löpt ut.

Stadgandet om uppkomsten av ett avtal är dispositivt. Parterna kan avtala annat om avtalets uppkomst. Ett sådant avtal skall emellertid ingås skriftligen.

10 §. *Överlåtelse av ett reseavtal.* Enligt paragrafen har resenären rätt att överlåta sin rätt enligt avtalet till en annan person förutsatt att personen uppfyller de villkor som eventuellt uppställts för ett deltagande i resan. Paragrafen motsvarar artikel 4.3 i direktivet.

Om resan t.ex. har bjudits ut endast till medlemmar av en viss persongrupp, behöver researrangören inte godkänna en överlåtelse till en person som inte tillhör denna persongrupp. Då deltagandet i resan förutsätter dokument

som researrangören har skaffat, såsom gruppvisum, kan han vägra godta en överlåtelse på den grunden att det inte är möjligt att skaffa dokumentet utan avsevärda svårigheter. Arrangören kan också vägra godkänna en överlåtelse till en person som till följd av motsatt kön inte kan använda den inkvartering som reserverats för den ursprungliga resenären.

Researrangören skall informeras om överlåtelsen senast 48 timmar före avresan. Arrangören har rätt till skälig ersättning för de nödvändiga åtgärder som föranleds av överlåtelsen. Ersättningen skall motsvara de verkliga tilläggskostnader som orsakas arrangören. Om arrangören i avtalsvillkoren har fastställt en ersättning till fast belopp för alla paketresor, kan ersättningen anses vara skälig om den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna som överlåtelseorna förorsakar arrangören.

Överlåtaren och förvärvaren av överlåtarens rätt svarar enligt paragrafen solidariskt för att resans pris och tilläggsersättningen betalas till researrangören. Arrangören är således inte skyldig att betala tillbaka resans pris till en överlåtare som redan har betalat resans pris. Om resans pris eller tilläggsersättningen inte har betalats, får arrangören välja om han kräver betalningen av antingen överlåtaren eller förvärvaren.

11 §. *Researrangörens rätt att ställa in resan till följd av för få deltagare.* Researrangören kan uppställa som förutsättning för att resan skall genomföras att ett minimiantal personer deltar i resan. Minimiantalet kan gälla både enskilda resor och en serie resor som görs till ett visst resmål.

Enligt 1 mom. har researrangören rätt att ställa in resan till följd av för få deltagare endast om han i broschyren eller i dokumentet över bokningen har nämnt om att resan är beroende av antalet deltagare. Arrangören skall också nämna den tidpunkt före vilken ett meddelande om att resan ställs in lämnas. De uppställda kraven motsvarar artikel 3.2.1.g i direktivet och punkt d i direktivets bilaga.

Om researrangören har förfarit på det sätt som stadgas i momentet och resan ställs in, saknar resenären rätt att kräva att avtalet fullgörs. Däremot kan resenären kräva en ny motsvarande resa på det sätt som stadgas i den föreslagna 13 §.

Om researrangören ställer in en resa, skall han enligt 2 mom. utan dröjsmål lämna tillbaka de betalningar som resenären erlagt, om inte

resenären får en ersättande resa enligt den föreslagna 13 §. För att arrangören vid behov skall kunna lämna tillbaka betalningarna utan dröjsmål, skall han så snart som möjligt och om möjligt redan då han meddelar om att resan ställs in, erbjuda resenären en motsvarande ny resa.

Researrangören skall dessutom ersätta resenären de utgifter som omedelbart hänför sig till resan och som blivit onyttiga till följd av att resan ställs in. Till denna del skall resenärens rättigheter vara bättre än i direktivet. I de allmänna villkoren för sällskapsresor finns däremot en motsvarande bestämmelse.

Utgifter som ersätts kan vara utgifter för anskaffande av nödvändiga dokument för ifrågavarande resa såsom visum och vaccinationsintyg, premier för reseförsäkring samt bank-, post- och telefonutgifter i anslutning till researrangemangen. Också utgifter för anskaffande av viss utrustning för resan kan vara ersättningsgilla. Om det gäller sådan specialutrustning som är nödvändig för den inställda resan och som i övrigt är onyttig för resenären skall anskaffningsutgifterna ersättas.

12 §. *Researrangörens rätt att ställa in resan och ändra researrangemangen till följd av ett oöverstigligt hinder.* Enligt 1 mom. har researrangören rätt att ställa in resan, om hans möjligheter att på avtalat sätt genomföra resan väsentligen har försvårats till följd av en omständighet som nämns i momentet. Någon rätt att ställa in resan finns inte, om situationen som avses i stadgandet har varit känd redan vid avtalsslutet. Regleringen motsvarar de allmänna villkoren för sällskapsresor. I direktivet har researrangörens rätt att ställa in resan inte reglerats lika detaljerat. Påföljderna då resan ställs in motsvarar däremot artikel 4.6 i direktivet.

Resan får ställas in till följd av en krigshandling, naturkatastrof, strejk eller motsvarande situationer på eller i närheten av resmålet, om researrangörens möjligheter att fullgöra avtalet av dessa orsaker väsentligen försvåras. Om t.ex. de avtalsenliga transportförbindelserna till resmålet avskärs till följd av krigshandlingar får resan ställas in. Likaså får resan ställas in då väsentliga tjänster på resmålet, såsom tillförseln av elektricitet eller vatten, avbryts t.ex. på grund av en naturkatastrof eller en strejk. Om däremot personalen på det hotell som researrangören anlitar går i strejk, berättigar detta i allmänhet inte till att ställa in resan,

eftersom det vanligen går att finna ersättande inkvartering. Om strejken omfattar personalen också på andra motsvarande hotell på resmålet är det möjligt att ställa in resan. En motsvarande situation som avses i momentet är t.ex. om ett kryssningsfartyg förstörs. Det är i regel så att resenären väljer sin kryssning på basis av kryssningsfartygets standard, vilket leder till att det kan vara svårt att ersätta det förstörda fartyget med ett annat. Också med stöd av 174 § sjölagen bortfaller bortfraktarens skyldighet att fullgöra avtalet om transportavtalet gäller ett bestämt fartyg och om detta fartyg före resans början går förlorat eller efter skada förklaras vara icke-istandsättligt.

Enligt momentet får researrangören ställa in resan även om resan till följd av någon annan oväntad omständighet inte kan genomföras utan att resenärens liv eller hälsa äventyras. I dessa fall förutsätts inte att omständigheten inverkar på arrangörens möjligheter att i övrigt fullgöra avtalet. T.ex. en oväntad allvarlig smittosam sjukdom på resmålet eller allvarliga oroligheter som kan äventyra också civilbefolkningens säkerhet kan vara en sådan omständighet som avses i stadgandet.

Då man bedömer om researrangören har rätt att ställa in resan kan man beakta de rekommendationer som myndigheterna eventuellt har gett om resor. Utrikesministeriet kan t.ex. ge rekommendationer som gäller resor till krigsdrabbade områden eller till närområden till dessa. Social- och hälsostyrelsen kan å sin sida ge rekommendationer om resor till områden som drabbats av farliga epidemier. Om myndigheterna anser att resor inte är önskvärda, kan man ta som utgångspunkt att researrangören har rätt att ställa in resan.

Researrangören skall enligt 2 mom. omedelbart informera resenären om att resan ställs in. Också de betalningar som resenären erlagt skall utan dröjsmål lämnas tillbaka, om inte resenären i stället för den inställda resan får en ny resa enligt den föreslagna 13 §. Om resan ställs in till följd av ett sådant oöverstigligt hinder som avses i 1 mom., är researrangören inte skyldig att ersätta resenären de utgifter eller andra skador som eventuellt orsakas av att resan ställs in.

Enligt 3 mom. har researrangören rätt att avbryta resan, om en situation som nämns i 1 mom. uppstår under resan. Arrangören får dessutom göra andra nödvändiga ändringar i programmet. Dessa ändringar kan gälla t.ex.

resrutten, inkvarteringen, transportmedlet eller ordnandet av utflykter eller andra tilläggstjänster. Under samma förutsättningar som i 1 mom. får resan avbrytas eller programmet för resan ändras. Det krävs alltså att researrangörens möjligheter att på avtalat sätt genomföra resten av resan väsentligen har försvårats eller att resenärens liv eller hälsa kan äventyras om resan fortsätter.

Om resan avbryts eller programmet för resan ändras får researrangören behålla det som resenären betalat endast till den del som avtalet har fullgjorts. Enligt momentet skall arrangören utan dröjsmål efter resans slut till resenären återbetala den del av resans pris som motsvarar de tjänster som denne inte erhållit. Om resan avbryts kan den del av priset som skall återbetalas räknas ut på basis av totalpriset enligt förhållandet mellan avtalade och erhållna resdagar. Om resenären inte erhåller andra avtalade tjänster, t.ex. måltider, studiebesök eller avtalad inkvartering, skall en motsvarande del av priset återbetalas. Arrangören skall vid behov kunna framställa en utredning om hur priset för ifrågakvarteringen bestäms.

Researrangören är inte skyldig att ersätta resenären andra utgifter eller annan skada som orsakas av avbrottet eller ändringen.

13 §. *Ersättande resa då resan ställs in.* Om researrangören ställer in resan, har resenären enligt 1 mom. rätt att kräva en ny motsvarande resa till det pris som han betalat för den ursprungliga resan. Stadgandet motsvarar artikel 4.6.1.a i direktivet. Med en motsvarande resa avses en resa av samma typ och av minst samma nivå som den inställda resan. Resmålet eller ens landet behöver inte vara detsamma. Resan skall dock till sin kvalitet och sitt värde motsvara den ursprungliga resan. Om researrangören föreslår en viss ersättande resa får resenären avgöra om han godkänner förslaget eller inte.

Researrangören får emellertid vägra erbjuda en ersättande resa, om den skulle orsaka oskäliga kostnader eller olägenheter. I stadgandet har skyldigheten att erbjuda en ny resa kopplats samman med samma förutsättningar som gäller för researrangörens skyldighet att avhjälpa ett fel enligt den föreslagna 19 §. Om det i arrangörens urval av resor inte längre finns någon resa som motsvarar den inställda resan, är det inte skäligt att förutsätta att researrangören i enlighet med en enskild resenärs krav vidtar sådana arrangemang som en

ny resa förutsätter. Resenären har ofta möjligheter att skaffa sig en motsvarande resa av någon annan researrangör.

Parterna kan sinsemellan avtala om en sådan ersättande resa som inte motsvarar den inställda resan. Enligt 2 mom. skall resenären i sådana fall återfå prisskillnaden om priset på den erhållna resan är lägre än den ursprungligen avtalade resan. Om den ersättande resan inte innehåller sådana tjänster som ursprungligen överenskommits om, skall researrangören återbetala den del av priset som motsvarar de tjänster som saknas. Om t.ex. helpension ingick i den resa som inställdes, men endast frukost ingår i den ersättande resan, skall arrangören återbetala den del av priset som motsvarar de måltider som resenären inte erhåller.

14 §. *Ändringar i priset.* I paragrafen stadgas om de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att researrangören skall kunna ändra det avtalade priset på resan. Det föreslagna stadgandet upptar i viss mån strängare krav i fråga om det villkor som gäller prisförändringar än artikel 4.4 i direktivet. Stadgandet motsvarar i huvuddrag vedertagen avtalspraxis i avtal om sällskapsresor.

Enligt 1 mom. får researrangören i avtalsvillkoren förbehålla sig rätten att också efter avtalslutet på de grunder som nämns i momentet höja priset på resan. Om ett förbehåll om att höja priset intas i avtalsvillkoren förutsätts dock att arrangören förbinder sig att också sänka priset på motsvarande grunder. Om arrangören enligt villkoren höjer priset t.ex. med ett belopp som motsvarar en ny reseskatt, skall han på motsvarande sätt sänka priset om skatten sänks eller helt bortfaller.

Enligt 1 punkten kan priset höjas om förändringar har skett i skatter och andra offentliga avgifter som inverkar på resans pris. T.ex. avgifter för användning av flygfält och hamnar är sådana offentliga avgifter som avses i punkten. Skatterna och avgifterna kan vara antingen inhemska eller föreskrivna av myndigheterna i landet som resan går till.

Enligt 2 punkten får en prishöjning grunda sig på sådana förändringar i valutakurserna som beror på Finlands Banks eller statsrådets beslut. I punkten avses beslut enligt vilka den övre eller undre gränsen för bandet för fluktuationer i markens yttre värde ändras och beslut enligt vilka man låter bli att iaktta gränserna för bandet för fluktuationerna, om dessa beslut även de facto inverkar på markens yttre värde.

Ändringar i markens kurs inom ramen för fluktuationsbandet eller sådana ändringar i valutakurserna som är oberoende av Finlands Banks eller statsrådets beslut berättigar inte arrangören att höja det avtalade priset.

Enligt 3 punkten får prishöjningen grunda sig på sådana förändringar i transportkostnaderna som researrangören inte har kunnat påverka och som han inte har kunnat ta med i beräkningen då avtalet ingicks. Med stöd av punkten får arrangören inte höja priset till följd av sådana omständigheter som vanligen ökar kostnaderna, såsom t.ex. löneförhöjningar i enlighet med kollektivavtal. Däremot kan en tillräcklig grund för att höja priset vara t.ex. en oväntad och kraftig stegring i bränslekostnaderna. Likaså kan en oväntad höjning av priset på reguljära flygbiljetter berättiga researrangören att på motsvarande sätt höja priset på en resa som görs med reguljärflyg.

Om researrangören utnyttjar sin rätt att höja priset, får höjningen enligt 2 mom. inte vara större än kostnadsökningen. Om arrangören på motsvarande grund är skyldig att sänka priset, skall priset sänkas med minst lika mycket som kostnadsminskningen. Arrangören skall vid behov kunna framställa en utredning om hur prisförändringen har beräknats.

Researrangören skall informera resenären om det nya priset så snart som möjligt. I den föreslagna 15 § stadgas om resenärens rätt att frånträda avtalet till följd av en prishöjning.

Enligt 3 mom. får en eventuell kostnadsökning enligt de grunder som nämns i 1 mom. inte längre överföras på resenären under de sista 20 dagarna före avtalad avresedag, utan researrangören måste ansvara för tilläggskostnaderna. Tidsgränsen är densamma som i artikel 4.4.b i direktivet. På motsvarande sätt är arrangören inte heller skyldig att under denna tid sänka priset på resan.

15 §. *Resenärens rätt att frånträda avtalet.* Resenären har i de situationer som stadgas i paragrafen rätt att annullera sitt deltagande i resan. Beroende på orsaken till annulleringen kan researrangören dock ha rätt till ersättning. Paragrafens 1 mom. 2 punkten motsvarar artikel 4.5.1.1 i direktivet. Direktivet saknar stadganden som motsvarar momentets 1 och 3 punkter.

Enligt 1 mom. 1 punkten har resenären rätt att frånträda avtalet om han har grundad anledning att tro att resan till följd av en situation som avses i 12 § inte kan genomföras

på avtalat sätt eller så att hans liv eller hälsa inte äventyras. Om researrangören inte ställer in resan t.ex. till följd av krigshandlingar på eller i närheten av resmålet eller till följd av någon annan omständighet som äventyrar resenärens liv eller hälsa, får dock resenären enligt momentet besluta om han vill delta i resan eller inte. Arrangören har inte rätt till ersättning då resenären frånträder avtalet med stöd av 1 punkten.

Enligt 2 punkten har resenären, likaså utan ersättningsskyldighet, rätt att frånträda avtalet om researrangören enligt 14 § väsentligen har höjt priset på resan. En höjning kan i allmänhet anses vara väsentlig om det avtalade priset höjs med över 10 procent. Då väsentligheten bedöms skall uppmärksamhet emellertid fästas även vid hur stor den beloppsmässiga höjningen är.

Researrangören kan med stöd av avtalsvillkoren ha rätt att göra även andra ändringar i researrangemangen eller avtalsvillkoren. Resenären skall även i dessa fall ha rätt att frånträda avtalet förutsatt att ändringen är väsentlig. T.ex. skulle en avsevärd förskjutning av avresedagen eller tidpunkten för återkomsten berättiga till annullering.

Enligt 3 mom. får resenären frånträda avtalet också om det skulle vara oskäligt att kräva att han deltar i resan till följd av att han drabbats av en oväntad och allvarlig händelse. T.ex. om resenären drabbas av en plötslig sjukdomsattack eller av ett olycksfall som avsevärt försvårar att han deltar i resan eller som leder till att ändamålet med resan för hans del inte uppfylls, är det fråga om sådana händelser som avses i punkten. En övergående och lindrig sjukdom är däremot inte en tillräcklig grund för ett frånträdande. Om en närstående person avlider, insjuknar eller skadas svårt har resenären också rätt att frånträda avtalet. En närstående person är förutom resenärens nära anhöriga också en person tillsammans med vilken han har bokat resan. En allvarlig händelse som drabbar resenärens egendom, t.ex. en bostadsbrand, kan också utgöra ett sådant hinder för resan som avses i punkten. Om resenären själv avlider har hans rättsinnehavare på motsvarande sätt rätt att frånträda avtalet.

Researrangören skall enligt 2 mom. utan dröjsmål informeras om frånträdan. Han kan meddelas också efter att resan påbörjats, om händelsen inträffar så strax före avresan att meddelandet inte kunde lämnas tidigare. Ar-

rangören skall likaså utan dröjsmål lämna tillbaka de betalningar som resenären erlagt.

Om orsaken till frånträdandet är en händelse som drabbat resenären och som avses i 1 mom. 3 punkten skall resenären framställa en tillförlitlig utredning om den omständighet som hindrat avfärden. En sådan utredning är t.ex. ett läkarutlåtande, av vilket resenärens eller hans nära anhörigas sjukdom eller olycksfall framgår så detaljerat att det är möjligt att bedöma hur händelsen inverkar på resandet. I fråga om en skada som drabbat egendom kan utredningen bestå av ett polisundersökningsprotokoll eller ett utlåtande av ett försäkringsbolag.

Researrangören får i de fall som avses i 1 mom. 3 punkten uppbära en skälig ersättning för de nödvändiga åtgärder som föranletts av frånträdandet. Arrangören har däremot inte rätt att få ersättning t.ex. för den affärsvinst han förlorar. Arrangören kan, på samma sätt som i de fall då det gäller överlåtelse av rätten till resan enligt 10 §, i avtalsvillkoren meddela att han uppbär en avbeställningsavgift till ett visst belopp. Arrangören kan dra av ersättningen från resans pris som betalas tillbaka till resenären.

3 kap. Researrangörens skyldigheter samt påföljder vid researrangörens avtalsbrott

16 §. *Skyldighet att bistå.* I paragrafen åläggs researrangören en skyldighet att bistå resenären om denne råkar ut för vissa svårigheter under resan. Skyldigheten att bistå har reglerats mer detaljerat i paragrafen än i direktivet, och skyldigheten är i viss mån mer omfattande. Förslaget motsvarar de allmänna villkoren för sällskapsresor.

Enligt 1 mom. skall researrangören bistå en resenär som under resan insjuknar, drabbas av ett olycksfall, blir offer för ett brott eller lider annan skada. Annan skada kan vara t.ex. förlust av pass, kreditkort, pengar eller annan egendom. Skyldigheten att bistå påverkas inte av resenärens eventuella vårdslöshet. Researrangören skall bistå också då resenären huvudsakligen av egen orsak är i behov av hjälp.

Researrangören skall bl.a. se till att en resenär som insjuknat eller skadats får den sjukvård denne är i behov av. Om resenärens tillstånd förutsätter att han åker hem tidigare än vad är överenskommet, skall arrangören

vidta behövliga åtgärder så att transport ordnas. En resenär som blivit offer för ett brott skall bistås t.ex. med att göra brottsanmälan till polismyndigheterna. Beroende på fallet kan arrangörens skyldighet dessutom omfatta att resenären bistås med att kontakta andra lokala eller finländska myndigheter, resenärens anhöriga eller försäkringsgivare.

Researrangörens prestationsskyldighet omfattar att resenären bistås i svårigheter. Resenären kan inte krävas på en särskild ersättning för det besvär och den förlorade arbetstid som uppstått av att han hjälpts på sedvanligt sätt. Däremot svarar resenären själv för kostnaderna för de specialarrangemang, som har vidtagits på grund av den situation han råkat i. Sådana är t.ex. extra transportkostnader och kostnader orsakade av kontakt till myndigheter, till hemlandet osv. I samband med specialarrangemangen kan också tjänster som arrangörens personal utfört vara ersättningsgilla. Detta är fallet om resenären behöver en person, som är anställd hos arrangören, såsom följeslagare på hemresan eller såsom tolk under tidskrävande utredningar.

Enligt 2 mom. skall researrangören på motsvarande sätt bistå en resenär om det under resan uppstår en situation som avses i 12 §, dvs. krigshandlingar, en naturkatastrof, en strejk eller någon annan motsvarande situation eller en situation som äventyrar resenärens liv eller hälsa. Arrangören skall dessutom i mån av möjlighet försöka begränsa de skador och olägenheter som orsakas resenären. Om situationen på resmålet kräver att resenären återvänder hem tidigare, skall arrangören sköta om att hemtransport ordnas. Om det inte är möjligt att ordna den fortsatta inkvarteringen på det avtalade hotellet måste arrangören sköta om att resenärerna flyttas till en annan inkvartering som i så stor utsträckning som möjligt motsvarar den avtalade.

17 §. *Fel i researrangörens prestation.* Paragrafen innehåller stadganden om när researrangörens prestation skall anses vara felaktig. Felbegreppet definieras inte i direktivet.

Paragrafens 1 mom. 1 punkten innehåller det grundläggande stadgandet om avtalets betydelse vid felbedömningen. Enligt stadgandet är researrangörens prestation felaktig om inte resan vad beträffar tjänster och andra arrangemang motsvarar vad som kan anses överenskommet. Avtalsbrotten har i köplagen och i konsumentskyddslagen indelats i dröjsmål och

fel. I fråga om avtal om resor har en motsvarande indelning inte ansetts ändamålsenlig. Alla avvikelser från avtalet, bl.a. dröjsmål med transporten, utgör sådana fel som avses i stadgandet. Av paragrafens 2 mom. kan emellertid följa att en ringa skillnad mellan den avtalade och den erhållna prestationer inte anses som ett avtalsbrott.

Enligt momentet är prestationen felaktig även när resan inte motsvarar de uppgifter i broschyren som enligt det föreslagna 6 § 2 mom. är bindande för researrangören. Då felet bedöms skall emellertid beaktas vilken betydelse felet har för resenären i fråga. Om ett specialprogram för barn inte ordnas såsom utlovas i broschyren, kan endast en person som reser tillsammans med ett barn åberopa detta som fel.

Prestationen är enligt 2 punkten felaktig om researrangören har underlåtit att ge resenären den information som avses i 6, 7 och 8 §§ och detta kan anses ha inverkat på resenärens beslut. En försummelse att ge information innebär således inte i alla situationer att arrangörens prestation är felaktig. Stadgandet förutsätter att försummelsen kan anses ha haft betydelse för resenärens beslut. Om arrangören inte har givit t.ex. nödvändiga uppgifter om hur inkvarteringen ordnats och om resenären hade valt ett annat slags inkvartering eller en helt annan resa ifall han fått de riktiga uppgifterna, kan prestationen anses vara felaktig.

Enligt 3 mom. är prestationen felaktig också om researrangören har försummat sin skyldighet enligt den föreslagna 16 § att bistå resenären.

Som fel skall enligt 2 mom. emellertid inte anses sådana med tanke på resans helhet ringa ändringar eller brister i arrangemangen som resenären på grund av resmålet eller resans natur skäligen har kunnat förvänta sig. Resenären kan som fel inte åberopa t.ex. mindre förändringar i charterflygens avgångs- och ankomsttider, eftersom en viss förskjutning i tidtabellerna är karakteristiskt för charterflygen. Resenären måste skäligen ta i betraktande att landets allmänna förhållanden inverkar på tjänsternas standard särskilt under resor till u-länderna. Små brister i hygien på hotellen och i restaurangerna kan inte anses som fel. Trots att resenären som en utgångspunkt skall få den inkvartering han reserverat, kan en ändring i vissa fall anses som betydelselös för resenären. Om resenären inkvarteras på ett

hotell som med hänsyn till dess läge, klassificering och andra egenskaper fullständigt motsvarar eller är bättre än det avtalade, kan ändringen inte anses som ett fel. Ett fel är inte heller sådana ändringar beträffande transportmedlet vars inverkan på resenärens restid och färdkomfort är obetydliga.

18 §. *Reklamation.* I paragrafen stadgas om resenärens skyldighet att meddela researrangören felet. Stadgandena motsvarar i princip 32 och 33 §§ köplagen. I direktivet stadgas inte om påföljderna, om reklamationen försummas. Det har emellertid ansetts nödvändigt att i den föreslagna lagen ta in stadganden om detta.

Resenären skall enligt 1 mom. för att kunna åberopa att researrangörens prestation är felaktig lämna arrangören ett meddelande om felet inom skälig tid efter att han har märkt eller borde ha märkt felet. Enligt 5 § i lagförslaget får meddelandet om felet också lämnas till förmedlaren. Däremot uppfylls reklamationsskyldigheten inte om meddelandet lämnas till den näringsidkare som researrangören anlitar vid fullgörandet av avtalet, t.ex. hotellinnehavarens personal eller personalen hos den näringsidkare som utför transporten.

Reklamationen kan vara muntlig eller skriftlig.

Då den skäligen tid som reserverats för reklamationen bedöms kan man beakta förutom resenärens möjligheter att i praktiken lämna reklamationen också felets art och researrangörens behov av att få kännedom om felet. Det kan vara viktigt för researrangören att så fort som möjligt få reklamationen så att han har möjlighet att avhjälpa felet. Därför skall resenären också reklamera redan under resan om det är fråga om ett fel som omedelbart kan avhjälpas under resan. Om resenären inte lämnar meddelandet om ett sådant fel redan på resmålet, kan han anses ha godkänt researrangörens prestation och gått förlustig sin rätt att åberopa felet efter resan.

I vissa situationer kan resenären enligt 2 mom. åberopa felet trots att han inte har meddelat det inom den skäligen tid som krävs i 1 mom. Stadgandet gäller sådana fall då researrangören har förfarit grovt vårdslöst eller i strid med tro och heder. Stadgandet tillämpas också då en annan näringsidkare som av arrangören anlitas för att fullgöra avtalet, t.ex. en hotellinnehavare eller den som utför transporten, gör sig skyldig till ett sådant förfarande. Arrangörens vårdslöshet kan vara grov om

han t.ex. försummar att boka plats för resenären i ett transportmedel eller på ett hotell. Det kan vara fråga om ett förfarande i strid med tro och heder t.ex. om arrangören låter bli att informera resenären om en omständighet som kommit i hans kännedom och till följd av vilken resan inte kan genomföras på avtalat sätt.

19 §. *Avhjälpan av fel.* Paragrafen innehåller stadganden om researrangörens skyldighet att avhjälpa ett fel. Paragrafen motsvarar 34 § 1 mom. köplagen och sakligt sett också artikel 6 i direktivet, fastän den till sitt innehåll är mer detaljerad än direktivet.

Researrangören skall enligt 1 mom. på egen bekostnad avhjälpa felet utan dröjsmål. Arrangören får dock vägra avhjälpa felet, om avhjälpan skulle orsaka honom oskäligt stora kostnader eller oskäliga olägenheter.

Med avhjälpan avses alla åtgärder genom vilka man försöker få researrangörens prestation att överensstämma med vad som resenären enligt lagens stadganden och avtalet har rätt att förutsätta. Om arrangören dröjer med att avhjälpa felet, kan resenären trots att felet avhjälps ha rätt till prisavdrag enligt 20 §. Arrangören skall avhjälpa felet utan att resenären orsakas kostnader av detta. Om arrangören t.ex. flyttar över resenären till ett dyrare hotell till följd av brister i tjänster på det ursprungligen avtalade hotellet, behöver resenären inte ersätta prisskillnaden.

Om researrangören erbjuder sig att avhjälpa felet enligt 1 mom. utan dröjsmål och på egen bekostnad, får resenären enligt 2 mom. motsätta sig att felet avhjälps, om avhjälpan skulle orsaka honom väsentlig olägenhet. I sådana fall får resenären beroende på hur allvarligt avtalsbrottet är som alternativ kräva prisavdrag enligt den föreslagna 20 §, hävning av avtalet enligt 21 § eller en ersättande resa enligt 22 §. Om resenären vägrar att felet avhjälps, trots att avhjälpan inte skulle förorsaka honom väsentlig olägenhet, har han inte rätt till annan ersättning. Resenären kan trots detta ha rätt till skadestånd enligt den föreslagna 23 §, om skadan hade uppstått oavsett avhjälpan.

Resenären kan orsakas väsentlig olägenhet t.ex. av att hotellrummet på grund av reparationer inte på normalt sätt står till resenärens förfogande. Om resenären i stället för det bristfälliga hotellrummet erbjuds ett annat rum på samma hotell kan man normalt inte anse att

väsentlig olägenhet orsakas av att resgodset måste flyttas. Däremot kan ett byte av hotell särskilt på en kortvarig semesterresa medföra väsentlig olägenhet på grund av den tid och det besvär som orsakas av flyttningen.

20 §. *Prisavdrag.* Paragrafen motsvarar i princip stadgandena om prisavdrag i 37 § 1 mom. och 38 § köplagen.

Enligt paragrafen har resenären rätt till prisavdrag, om inte felet har avhjälpts enligt 19 § eller om avhjälpan inte kommer i fråga på grund av felets art. Prisavdraget skall till sitt belopp motsvara betydelsen av felet. Då prisavdraget beräknas är utgångspunkten resans totalpris. Det skulle inte leda till ett skäligen resultat för resenären, om avdraget beräknades i proportion till priset på kombinationens olika delar. T.ex. i fråga om flygresor kan transportens andel av totalpriset vara avsevärt mycket större än inkvarteringsandelen. Ur resenärens synvinkel kan emellertid ett dröjsmål med transporten vara av mycket mindre betydelse för resans totalvärde än t.ex. långvariga och väsentliga brister i inkvarteringen. Prisavdragets storlek kan därför överstiga det ekonomiska värdet av den felaktiga delen av prestationen.

En bedömning av felets betydelse kan också grunda sig på subjektiva aspekter. En hiss som konstant är i olag kan i hög grad försvåra semestern för en äldre resenär vid dålig hälsa, men kan för en ungdom vara närmast en obetydlig omständighet. Likaså kan brister i köksutrustningen i en hotellägenhet vara till avsevärt större förfång för en barnfamilj, som har för avsikt att huvudsakligen själv laga sin mat, än för andra resenärer.

Om resenären själv har vidtagit åtgärder för att avhjälpa ett fel, som researrangören har låtit bli att rätta till, och t.ex. på egen bekostnad bytt hotell, kan de tilläggskostnader som orsakats resenären av detta beaktas då prisavdraget beräknas. Då detta sker måste uppmärksamhet emellertid riktas förutom mot värdet av den ersättande prestation som resenären skaffat, också mot huruvida resenärens åtgärder stått i rätt proportion till betydelsen av felet.

21 §. *Hävning.* I paragrafen stadgas om resenärens rätt att häva avtalet. Hävningsrätten skall gälla flere situationer av avtalsbrott än i direktivet.

Paragrafens 1 mom. gäller resenärens rätt att häva avtalet före avresan. Enligt stadgandet får

resenären häva avtalet om researrangören före resans början väsentligt ändrar resevillkoren, programmet för resan eller andra researrangemang. Stadgandet gäller de fall då arrangören ändrar avtalet utan att han har giltig grund för ändringen. I den föreslagna 15 § 1 mom. 2 punkten stadgas om resenärens rättigheter då avtalsändringen grundar sig på lag eller avtalsvillkor.

Resenären har rätt att häva också då han annars har vägande skäl att anta att researrangörens prestation kommer att vara väsentligt felaktig. Resenären kan ha en sådan hävningsrätt som avses i stadgandet och som grundar sig på ett befarat avtalsbrott t.ex. då allvarliga brister eller uppenbar okunnighet nyligen visat sig i fråga om researrangörens motsvarande prestationer och då det finns vägande skäl att anta att också den avtalade resan kommer att ha väsentliga fel.

Förutsättningarna för hävningen är enligt stadgandet i viss mån lindrigare än förutsättningarna i 62 § köplagen för hävning på grund av ett befarat avtalsbrott. De lindrigare förutsättningarna beror på att det i allmänhet inte är möjligt att i fråga om resetjänster ömsesidigt återställa prestationerna såsom normalt sker vid hävning. De prestationer som resenären erhåller kan vanligen inte återställas. Därför kan det vara ett mycket bättre alternativ för båda parterna att avtalet hävs före avresan än att resan avbryts eller avtalet hävs först efter genomförd resa.

Paragrafens 2 mom. gäller resenärens rätt att häva avtalet under eller efter resan. I stadgandet är förutsättningarna för hävningen strängare än i 1 mom. Resenären får häva avtalet endast om genomförandet av resan visar sig vara så förfelat att resan inte uppfyller det ändamål som ursprungligen uppställdes för den. Hävning kan komma i fråga t.ex. då huvudsyftet med resan är att delta i en viss verksamhet eller i ett visst evenemang, men arrangemangen av dem har försummats i väsentlig mån. Resenären kan likaså ha rätt att häva avtalet om en båt kryssning, som utgör en central del av resan, inte kan genomföras till följd av att båten är i odugligt skick. Om resenären avbryter sin resa till följd av ett sådant fel som avses i stadgandet, kan han kräva att avtalet hävs inte endast i fråga om den utförda delen av resan utan också till den del han redan har erhållit tjänster.

Hävningen innebär att resenären har rätt att

återfå det pris han betalat för resan och alla andra betalningar som han redan erlagt till researrangören. Om resenären av arrangören har fått prestationer som kan återlämnas, såsom oanvända resebiljetter eller hotellkuponger, skall resenären lämna dem tillbaka till arrangören. En utgångspunkt skall vara att resenären inte behöver ersätta arrangören för sådana prestationer som han fått till godo och som inte kan återlämnas. Om emellertid resenären haft nytta av prestationen skall han enligt momentet betala arrangören en ersättning som motsvarar värdet av prestationen. Resenären kan inte anses ha sådan nytta som avses i stadgandet av de transporter eller den inkvartering som ingår i resan och ersättning behöver inte betalas för dem då avtalet hävs. Däremot kan ersättning aktualiseras t.ex. i fråga om de måltider som resenären fått under resan eller de inträdesbiljetter till olika evenemang som resenären har använt.

Enligt momentet bestäms ersättningen så att den motsvarar det värde som prestationen har för resenären. T.ex. i fråga om måltider skall ersättningen motsvara de sannolika kostnader som resenären hade orsakats om han hade ätit hemma.

Om resenären under resan häver avtalet med stöd av 2 mom. skall researrangören enligt 3 mom. på egen bekostnad vid behov ordna hemtransporten av resenären. Transporten skall ordnas till avreseorten eller till en annan avtalad ort med ett transportmedlet som motsvarar det som ursprungligen avtalats. Stadgandet motsvarar artikel 4.7.2 i direktivet.

I praktiken kan det vara möjligt att researrangören och resenären inte har samma åsikt om hur allvarligt avtalsbrottet är och huruvida resenären har hävningsrätt. Detta kan leda till att researrangören vägrar ordna hemtransport. Om resenären då på egen bekostnad åker hem kan han i efterskott kräva arrangören på ersättning för de tilläggskostnader han har haft. Bedömningen av huruvida förutsättningarna för hävning är vid handen sker emellertid på resenärens risk. Resenären kan bli tvungen att stå för kostnaderna för en hemresa som skett på hans eget initiativ, om en domstol eller konsumentklagonämnden sedermera anser att resenären inte haft tillräcklig grund för att häva avtalet.

22 §. *Ersättande resa som alternativ till hävning.* Om resenären har en grund för att häva avtalet kan han, enligt paragrafen, som ett

alternativ kräva att researrangören utför sin prestation på nytt, dvs. kräva av arrangören en ny motsvarande resa till det pris han betalat för den ursprungliga resan. Enligt direktivet gäller resenärens rätt till en ersättande resa sådana fall då avtalet hävts före avresan. Enligt förslaget skall resenären få kräva en ersättande resa både då avtalet hävs före resan och då avtalet hävs under eller efter resan.

Om avtalet har hävts under eller efter resan har researrangören också vad beträffar den ersättande resan rätt att få sådan ersättning som avses i 21 § 2 mom. för de prestationer som resenären haft nytta av. Enligt paragrafen kan värdet av prestationerna dras av från priset på den ersättande resan.

Paragrafen hänvisar till den föreslagna 13 §, som reglerar resenärens rätt till en ersättande resa då researrangören har ställt in resan. Enligt hänvisningen tillämpas stadgandena i 13 § på motsvarande sätt på en ersättande resa som ett alternativ till hävning. Arrangören får således vägra att ordna en ersättande resa om denna skulle orsaka oskäliga kostnader eller olägenheter. Likaså blir stadgandet i 13 § 2 mom. tillämpligt då resenären återfår prisskillnaden eller en del av priset, om priset på den ersättande resan som parterna avtalat om är lägre än på den ursprungliga resan eller om resan inte innehåller alla tjänster som ingick i den ursprungliga resan.

23 §. *Skadestånd.* Paragrafen innehåller stadganden om researrangörens skadeståndsansvar då prestationen är felaktig. Ansvarsgrunden i paragrafen motsvarar artikel 5.2.1 i direktivet samt den ståndpunkt om fördelningen av bevisbördan som ingår i punkt 13 i uttalandena i rådets protokoll.

Enligt 1 mom. har resenären rätt att få ersättning för en skada som ett fel i researrangörens prestation har orsakat honom. Arrangörens ersättningsskyldighet grundar sig enligt stadgandet på vårdslöshet. Ansvaret omfattar förutom arrangörens och hans arbetstagares vårdslöshet också vårdslöshet hos sådana självständiga företagare och deras arbetstagare som arrangören anlitar vid fullgörandet av avtalet. Enligt stadgandet undgår arrangören ett ansvar endast om han kan visa att varken han själv eller någon av de medhjälpare som han har anlitat har förfarit vårdslöst.

Ersättningsansvaret uteblir t.ex. om arrangören kan visa att skadan orsakades av resenärens egen vårdslöshet eller av någon utomstå-

ende persons förfarande. Arrangören svarar inte heller för en skada som beror på ett oöverstigitligt hinder eller någon annan oföretsedd händelse, som arrangören eller hans självständiga medhjälpare inte hade kunnat hindra ens om de hade förfarit med omsorg.

Momentet innehåller inga regler om resenärens skyldighet att skaffa fram bevis, utan den skall bedömas enligt allmänna rättsprinciper. För att resenären skall kunna få ersättning krävs att han lägger fram en tillräcklig utredning om felet i prestationen, den skada som orsakats honom och orsakssambandet mellan felet och skadan. Dessa principer motsvarar punkt 13 i uttalandena i rådets protokoll.

Den ersättningsgilla skadan kan vara en personskada, en sakskada eller en förmögenhetsskada. Med stöd av 2 mom. kan resenären ha rätt att få ersättning för att transporten av resgodset fördröjs, trots att någon direkt ekonomisk skada inte uppstår. Däremot kan resenären inte få ersättning t.ex. för det obehag som en misslyckad semester kan orsaka eller för förlust av rekreationsmöjligheter.

Skadorna som i praktiken uppstår till följd av ett fel är ofta förmögenhetsskador. De vanligaste ersättningsgilla skadorna är extra utgifter som felet orsakat resenären samt onyttiga utgifter. Dessa utgifter är ofta likartade med de utgifter som researrangören med stöd av den föreslagna 11 § blir tvungen att ersätta då han ställer in resan till följd av för få deltagare. Ersättningsgilla är också de kostnader som orsakas av att resenären skaffar sig ersättande tjänster, om inte de har beaktats då prisavdraget enligt förslaget 20 § beräknas.

Ett dröjsmål med hemtransporten kan orsaka resenären förlorade inkomster eller extra kostnader för övernattnig. Arrangören skall ersätta sådana skador om de förutsättningar om vilka stadgas i paragrafen uppfylls. Ersättningsansvaret uteblir t.ex. om dröjsmålet med flygtransporten beror på flygledningens åtgärder eller på dåligt väder, eftersom det här inte är fråga om arrangörens eller flygbolagets vårdslöshet.

Ersättningsgilla saksador uppstår t.ex. då resgodset skadas eller förstörs. I fråga om personskador kan researrangören bli tvungen att betala ersättning för att resenären insjuknar till följd av att han ätit förskämd mat, om orsaken kan anses vara vårdslöshet hos den restaurangpersonal som arrangören anlitat. På samma sätt kan arrangören bli tvungen att

ersätta resenären för en skada som orsakas av en brand i de utrymmen som används vid inkvarteringen, om skadan är en följd av bristande säkerhet i de utrymmen som arrangören anlitar.

Särskilt i samband med transporter kan person- och saksador uppstå. Ersättningen för en sådan skada liksom också för en förmögenhetsskada till följd av dröjsmål med transporten kan enligt den föreslagna 24 § bestämmas även enligt de stadganden som gäller för transporten i fråga.

Ett specialstadgande om ersättningsansvaret på grund av dröjsmål med resgodset ingår i 2 mom. Direktivet saknar ett motsvarande stadgande. Enligt momentet har resenären rätt till ersättning också för att godset inte kan användas till följd av att transporten av det fördröjs. Ansvarsgrunderna i detta moment är desamma som i 1 mom. Ansvaret grundas på vårdslöshet, men researrangören skall kunna visa att vårdslöshet saknas. I detta moment förutsätts dessutom att det kan anses att resenären har orsakats olägenhet av att resgodset inte kan användas. Då olägenheten bedöms skall dröjsmålets längd och övriga omständigheter beaktas. T.ex. om resväskan hamnar på fel flygplan och därmed fördröjs kan detta orsaka även avsevärd olägenhet under resan till resmålet. Däremot behöver ett kortare dröjsmål under hemresan inte orsaka någon olägenhet. Olägenheten kan ofta vara större för en person som reser ensam än för en person som reser med en grupp, eftersom den som reser med en grupp kan få låna förnödenheter av de övriga gruppmedlemmarna.

Lagförslaget innehåller inga stadganden om skadeståndets belopp. Till denna del tillämpas allmänna skadeståndsrättsliga principer. Av dem följer bl.a. att inbesparade utgifter skall dras av från ersättningsbeloppet. Den skadelidande skall dessutom försöka begränsa sin skada. En skada som orsakas av att denna skyldighet försummas ersätts inte. På ersättningens storlek kan ytterligare inverka de transporträttsliga författningar som tillämpas enligt 24 § samt villkor om begränsning av skadeståndsansvaret och jämkning av skadeståndet enligt 25 §.

24 §. *Bestämmande av skadeståndsansvaret i vissa fall.* Enligt paragrafen får researrangören i avtalsvillkoren föreskriva att hans ersättningsansvar för skador vid transport skall bestämmas enligt de stadganden som gäller för trans-

porten i fråga och som uppräknas i paragrafen. Stadgandet grundar sig på artikel 5.2.3 i direktivet. I paragrafen uppräknas de författningar som är i kraft i Finland och som grundar sig på de konventioner som nämns i direktivets ingress. I avsnitt 1.2 i den allmänna motiveringen redogörs närmare för dessa författningar.

Med stöd av paragrafen får researrangören föreskriva att hans ansvar med hänsyn till alla omständigheter som inverkar på ersättningskyldigheten skall bestämmas i enlighet med de transporträttsliga författningarna. Förutom sådana ansvarsgrunder och maximibelopp för ersättningen som avviker från lagförslaget kan således också transporträttsliga specialstadganden om reklamation och preskription bli tillämpliga.

25 §. *Begränsning av skadeståndsansvaret och nedsättning av skadeståndet.* Enligt 1 mom. får researrangören i avtalsvillkoren begränsa sitt ersättningsansvar under vissa förutsättningar. Stadgandet grundar sig på artikel 5.2.4 i direktivet.

Ett ansvarsbegränsande villkor skall vara tillåtet endast om paketresan anskaffats huvudsakligen för något annat än enskilt ändamål. Ett ansvarsbegränsande villkor kan således användas om resan som skaffats t.ex. anknyter till resenärens yrkesutövning, till affärsverksamheten vid den persons företag som beställt resan eller till ett offentligt samfunds verksamhet. Ansvaret kan begränsas endast i fråga om sak- och förmögenhetsskador och ansvarsbegränsningen får inte vara oskälig. Då man bedömer om begränsningen är skäligen skall beaktas förutom det ansvar som bestäms på basis av den föreslagna lagen också de rättsprinciper som gäller skadestånd i avtalsförhållanden. Begränsningen kan anses som oskälig om den avsevärt försvagar skadelidandens ställning i jämförelse med den rätt till ersättning som följer av lag eller allmänna rättsprinciper.

I 2 mom. stadgas om jämkning av skadestånd. Stadgandet motsvarar 6 kap. 1 § skadeståndslagen (412/74) till den del det är fråga om resenärens medverkan och 70 § 2 mom. köplagen till övriga delar. Direktivet saknar ett motsvarande stadgande.

Enligt momentet kan skadeståndet som researrangören skall betala jämkas bl.a. då även resenärens förfarande har medverkat till skadans uppkomst eller dess omfattning. Jäm-

ning skall vara möjligt också i fråga om sådana skador som researrangören har haft svårt att förutse och hindra. Övriga omständigheter som kan beaktas vid jämkningen är t.ex. graden av vårdslöshet hos arrangören eller hos hans självständiga medhjälpare, orsaken till avtalsbrottet samt de försäkringar och möjligheter att försäkra som står till förfogande.

4 kap. **Ikraftträdande**

26 §. *Ikraftträdelsestadgande.* Det föreslås att lagen skall tillämpas på avtal som ingås efter ikraftträdandet.

2. **Närmare stadganden och bestämmelser**

Implementeringen av EG-direktivet förutsätter förutom denna lag också att en förordning utfärdas. Avsikten är att förordningen i

enlighet med artikel 3 och 4 i direktivet och direktivets bilaga innehåller detaljerade stadganden om den information som resenären skall ges. Artikel 3.2 i direktivet innehåller stadganden om de uppgifter som skall nämnas i broschyren. I artikel 4.1 stadgas om de uppgifter som resenären skall lämnas innan avtalet ingås samt om de uppgifter som i god tid före avresan skall ges. I direktivets bilaga finns en förteckning över de uppgifter som enligt artikel 4.2.a skall nämnas i reseavtalet. Ett utkast till förordning har bifogats denna proposition.

3. **Ikraftträdande**

Propositionen anknyter till EES-avtalet. Det föreslås därför att lagen skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om paketresor

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag gäller marknadsföring av och avtal om paketresor, då

1) resan mot vederlag bjuds ut av en näringsidkare som annat än tillfälligtvis organiserar eller förmedlar turisttjänster, och

2) resan varar mer än 24 timmar eller inbegriper övernattnig.

2 §

Paketresa

Med *paketresa* avses i denna lag en i förväg ordnad kombination av tjänster som bjuds ut till ett gemensamt pris och som består av åtminstone

1) transport och inkvartering, eller

2) transport eller inkvartering och dessutom en annan turisttjänst som är väsentlig med hänsyn till helheten och som inte är direkt knuten till transport eller inkvartering.

En kombination som avses i 1 mom. är en paketresa även om de olika delarna i kombinationen debiteras separat.

3 §

Övriga definitioner

Med *researrangör* avses i denna lag den som planerar och genomför paketresor och som bjuder ut dem antingen själv eller genom förmedling av en annan näringsidkare.

Med *resenär* avses den som har ingått ett avtal om en paketresa med en researrangör eller med en förmedlare eller som har rätt att delta i resan med stöd av ett avtal som någon annan person eller en sammanslutning ingått med researrangören eller förmedlaren.

4 §

Stadgandenas tvingande natur

Avtalsvillkor som till nackdel för resenären

avviker från denna lag är ogiltiga, om inte något annat stadgas nedan.

5 §

Förmedlares ansvar

En näringsidkare som har förmedlat en paketresa ansvarar på samma sätt som researrangören för information som givits till resenären och för uppfyllandet av avtalet. Detta ansvar bortfaller emellertid, om förmedlaren handlar för en sådan arrangörs räkning som har ett driftsställe i Finland och om resenären då han ingick avtalet är medveten om detta och om hur denna omständighet inverkar på hans rättigheter.

Då resenären enligt denna lag skall meddela researrangören någon viss omständighet, kan han lämna meddelandet också till förmedlaren.

2 kap.

Information som skall ges vid marknadsföringen samt ingående och ändring av avtal

6 §

Broschyr om resan

Om en broschyr tillhandahålls resenärerna skall i den anges de allmänna villkor som gäller reseavtalet och den information som är väsentlig för resan.

Avtalsvillkoren och de övriga uppgifterna i broschyren är bindande för researrangören. Villkoren och de övriga uppgifterna får emellertid ändras, om arrangören i sin broschyr har förbehållit sig rätten till ändringar och han på ett tydligt sätt meddelat resenären ändringen innan avtalet har ingåtts eller om parterna senare har avtalat om ändringen.

Närmare stadganden om utarbetande av broschyrer och om de avtalsvillkor och övriga uppgifter som skall anges i dem kan utfärdas genom förordning.

7 §

Dokument över bokningen

Researrangören skall upprätta ett dokument

över bokningen av en paketresa. I dokumentet skall anges adekvat information om avtalsparterna och om resan som bokats. I dokumentet skall dessutom lämnas uppgifter om behövliga resedokument samt anges avtalsvillkoren, om inte resenären har erhållit uppgifterna eller villkoren i samband med broschyren eller på annat sätt skriftligen. Resenären skall erhålla dokumentet innan avtalet ingås.

Ett dokument behöver inte upprättas, om bokningen har skett under sådana omständigheter att det skulle vara oskäligt besvärligt att uppfylla skyldigheten. Resenären skall härvid lämnas de uppgifter som nämns i 1 mom. på det sätt som är ändamålsenligt med hänsyn till omständigheterna.

Närmare stadganden om upprättande av dokument över bokning och om de avtalsvillkor och övriga uppgifter som skall anges i dokumenten kan utfärdas genom förordning.

8 §

Annan information som skall ges före avresan

Researrangören skall i god tid före avresan lämna resenären information om transporterna och tidtabellen för dem. Dessutom skall resenären ges andra nödvändiga uppgifter så som anvisningar i händelse av sjukdom, olycksfall eller någon annan motsvarande omständighet.

Närmare stadganden om den information som resenären skall ges före resan kan utfärdas genom förordning.

9 §

Ingående av avtal om paketresa till utlandet

Gäller bokningen av en resa en sådan paketresa till utlandet som bjuds ut till allmänheten, uppkommer ett bindande avtal för resenären först då han betalar resans pris eller den del av priset som researrangören bestämmer. Om priset eller delen av det inte har betalats senast vid den tidpunkt som bestämts av researrangören, annulleras bokningen. Vad som stadgas här tillämpas emellertid inte om något annat skriftligen har överenskommit om avtalets uppkomst.

10 §

Överlåtelse av ett reseavtal

Resenären är berättigad att överlåta sin rätt enligt avtalet till en person som uppfyller de

villkor som eventuellt uppställts för ett deltagande i resan. Researrangören skall informeras om överlåtelsen senast 48 timmar före avresan.

Researrangören har rätt till skäligen ersättning för de nödvändiga åtgärder som föranleds av överlåtelsen. Överlåtaren och förvärvaren av överlåtarens rätt är solidariskt ansvariga för att resans pris och den ersättning som eventuellt uppbärs betalas till arrangören.

11 §

Researrangörens rätt att ställa in resan till följd av för få deltagare

Researrangören har rätt att ställa in resan till följd av för få deltagare endast om han i broschyren eller dokumentet över bokningen har nämnt om att resan är beroende av antalet deltagare. Arrangören skall dessutom informera om den tidpunkt före vilken ett meddelande om att resan ställs in lämnas.

Då researrangören ställer in resan skall han utan dröjsmål betala tillbaka vad resenären har betalat, om inte resenären får en ersättande resa enligt 13 §. Arrangören skall dessutom ersätta resenären de utgifter som omedelbart hänförs sig till resan och som blivit onyttiga till följd av att resan ställs in.

12 §

Researrangörens rätt att ställa in resan och ändra researrangemangen till följd av ett oöverstigitligt hinder

Researrangören har rätt att ställa in resan, om hans möjligheter att på avtalat sätt genomföra resan väsentligen har försvårats efter avtalsslutet till följd av en krigshandling, naturkatastrof, strejk eller motsvarande situationer på eller i närheten av resmålet eller om resan till följd av någon annan oväntad omständighet inte kan genomföras utan att resenärens liv eller hälsa äventyras.

Resenären skall omedelbart informeras om en inställd resa. Researrangören skall utan dröjsmål lämna tillbaka de betalningar som resenären erlagt, om inte resenären enligt 13 § får en ersättande resa.

Uppstår en situation som avses i 1 mom. under resan, har researrangören rätt att avbryta resan och vidta andra nödvändiga ändringar i reseprogrammet. Efter resan skall arrangören

utan dröjsmål till resenären återbetala den del av resans pris som motsvarar de tjänster som denne inte erhållit.

13 §

Ersättande resa då resan ställs in

Ställer researrangören in resan, får resenären kräva en ny motsvarande resa till det pris som han har betalat för den ursprungliga resan. Arrangören får dock vägra erbjuda en ersättande resa, om den skulle orsaka oskäligen kostnader eller olägenheter.

Om researrangören och resenären kommer överens om en ersättande resa vars pris är lägre än den ursprungliga resans pris eller som inte omfattar de tjänster som man ursprungligen avtalat om, skall resenären återfå prisskillnaden eller den del av priset som motsvarar de tjänster som saknas.

14 §

Ändringar i priset

Researrangören får i avtalsvillkoren förbehålla sig rätten att efter avtalsslutet höja priset på resan, om han förbinder sig att på motsvarande grunder också sänka priset på resan. Priset får höjas endast på grund av

1) förändringar i skatter och andra offentliga avgifter som inverkar på resans pris,

2) sådana förändringar i valutakurserna som beror på Finlands Banks eller statsrådets beslut, eller

3) sådana förändringar i transportkostnaderna som researrangören inte har kunnat påverka och som han inte har kunnat ta med i beräkningen då avtalet ingicks.

En prishöjning får inte vara större än ökningen av kostnaderna. Priset skall sänkas med minst lika mycket som kostnaderna sjunker. Researrangören skall informera resenären om det nya priset så snart som möjligt.

Priset får inte höjas under de sista 20 dagarna före avtalad avresedag. Researrangören är heller inte skyldig att sänka priset under denna tid.

15 §

Resenärens rätt att frånträda avtalet

Resenären har rätt att frånträda avtalet, om 1) han har grundad anledning att tro att resan inte till följd av en situation som avses i

12 § 1 mom. kan genomföras på avtalat sätt eller så att hans liv eller hälsa inte äventyras,

2) researrangören enligt 14 § väsentligt höjt priset på resan eller med stöd av avtalsvillkoren gjort andra väsentliga ändringar i avtalet, eller

3) resenären har drabbats av en oväntad och allvarlig händelse och det skulle vara oskäligt att kräva att han deltar i resan; om resenären avlider före avresan, har hans rättsinnehavare rätt att frånträda avtalet.

Researrangören skall utan dröjsmål informeras om frånträddandet. Om avtalet frånträds enligt 1 mom. 3 punkten skall dessutom framställas tillförlitlig utredning om den händelse som hindrat deltagandet i resan. Arrangören skall utan dröjsmål lämna tillbaka de betalningar som resenären erlagt. Om avtalet frånträds enligt 1 mom. 3 punkten, får arrangören uppbära en skälig ersättning för de nödvändiga åtgärder som föranletts av frånträddandet.

3 kap.

Researrangörens skyldigheter samt påföljder vid researrangörens avtalsbrott

16 §

Skyldighet att bistå

Om resenären under resan insjuknar, drabbas av ett olycksfall, blir offer för ett brott eller lider annan skada, skall researrangören bistå honom med att få sjukvård eller tidigare hemtransport eller med att utreda brottet eller skadan samt i andra nödvändiga åtgärder.

Om en situation som avses i 12 § 1 mom. uppstår under resan, skall researrangören på motsvarande sätt bistå resenären och i mån av möjlighet försöka begränsa de skador och olägenheter som orsakas resenären.

17 §

Fel i researrangörens prestation

Researrangörens prestation är felaktig om

1) resan vad beträffar tjänster och andra arrangemang inte motsvarar vad som kan anses överenskommet,

2) researrangören har försummat att ge resenären den information som nämns i 6, 7 och 8 §§ och detta kan antas ha påverkat resenärens beslut, eller

3) researrangören har försummat sin skyldighet enligt 16 § att bistå resenären.

Som fel skall emellertid inte anses sådana

med tanke på resans helhet ringa ändringar och brister i arrangemangen som resenären på grund av resmålet eller resans natur skäligen har kunnat förvänta sig.

18 §

Reklamation

Resenären får inte åberopa ett fel, om han inte underrättar researrangören om felet inom skäligen tid efter att han har märkt eller borde ha märkt felet.

Utan hinder av 1 mom. får resenären åberopa ett fel, om researrangören eller någon annan näringsidkare som researrangören har anlitat vid fullgörandet av avtalet har handlat grovt vårdslöst eller i strid med tro och heder.

19 §

Avhjälpande av fel

Researrangören skall på egen bekostnad avhjälpa felet utan dröjsmål. Arrangören får dock vägra avhjälpa felet, om avhjälpandet skulle orsaka oskäligen kostnader eller olägenheter.

Om researrangören erbjuder sig att avhjälpa felet enligt 1 mom., men resenären skulle orsakas väsentlig olägenhet av detta, får resenären motsätta sig att felet avhjälpas.

20 §

Prisavdrag

Om felet inte utan dröjsmål har avhjälpats på researrangörens bekostnad eller om felet inte kan avhjälpas, har resenären rätt till ett prisavdrag som motsvarar felets betydelse.

21 §

Hävning

Resenären har rätt att före resan häva avtalet, om researrangören väsentligt ändrar resevillkoren, programmet för resan eller andra researrangemang eller om resenären annars har vägande skäl att anta att researrangörens prestation kommer att vara väsentligt felaktig.

Resenären har rätt att under eller efter resan häva avtalet, om genomförandet av resan visar sig vara så förfelat att resan inte uppfyller det ändamål som ursprungligen uppställdes för den. Om resenären har haft nytta av resear-

rangörens prestation, skall han betala researrangören en ersättning som motsvarar prestationens värde för honom.

Om resenären häver avtalet under resan, skall researrangören på egen bekostnad vid behov ordna hemtransport för resenären. Transporten skall ordnas till avreseorten eller till en avtalad ort med ett transportmedel som motsvarar det som ursprungligen avtalats.

22 §

Ersättande resa som alternativ till hävning

Har resenären rätt att häva avtalet, får han såsom alternativ av researrangören kräva en ny motsvarande resa till det pris som han betalat för den ursprungliga resan. Om avtalet har hävts under eller efter resan får researrangören emellertid från den ersättande resans pris dra av ersättningen enligt 21 § 2 mom. I övrigt gäller på motsvarande sätt vad som stadgas i 13 §.

23 §

Skadestånd

Resenären har rätt till ersättning för person-, sak- och förmögenhetsskada som ett fel i researrangörens prestation har orsakat, om felet eller skadan beror på vårdslöshet hos arrangören eller någon annan näringsidkare som arrangören anlitat vid fullgörandet av avtalet. Arrangören skall för att undgå ersättningskyldighet visa att vårdslöshet saknades på hans sida.

Resenären har rätt att enligt de grunder som nämns i 1 mom. få ersättning också för att resgods inte kan användas till följd av att transporten av det fördröjs, om det kan anses att resenären med beaktande av dröjsmålet längd och övriga omständigheter orsakats olägenhet av dröjsmålet.

24 §

Bestämmande av skadeståndsansvaret i vissa fall

Utan hinder av vad som stadgas i 23 § får researrangören i avtalsvillkoren föreskriva att hans ersättningsansvar för skador vid transport skall bestämmas enligt vad som om transporten i fråga stadgas i sjölagen (167/39), lagen om befordran med luftfartyg (289/37), lagen om luftbefordringsavtal (45/77) eller lufttransportlagen (387/86) eller bestäms i konventionen om

internationella järnvägstransporter (COTIF; FördrS 5/85).

verkan, researrangörens möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt omständigheterna i övrigt.

25 §

Begränsning av skadeståndsansvaret och nedsättning av skadeståndet

Om paketresan anskaffats huvudsakligen för något annat än enskilt ändamål, får researrangören i avtalsvillkoren begränsa sitt ersättningsansvar för sak- och förmögenhetsskador. Ansvarsbegränsningen får inte vara oskälig för resenären.

Skadeståndet kan jämkas, om det är oskäligt med beaktande av resenärens eventuella med-

4 kap.

Ikraftträdande

26 §

Ikraftträdelsestadgande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Lagen tillämpas på avtal som ingås efter ikraftträdandet.

Helsingfors den 16 oktober 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

Förordning

om den information som skall ges om paketresor

På föredragning av justitieministern stadgas med stöd av 6 § 3 mom., 7 § 3 mom. och 8 § 2 mom. lagen den 1992 om paketresor (/):

Tillämpningsområde

1 §

I denna förordning stadgas om utarbetande av den broschyr som avses i 6 § lagen om paketresor och av det dokument över bokningen som avses i 7 § sistnämnda lag, om den information som skall ingå i dem samt om den information som researrangören i övrigt skall lämna resenären före avresan.

Broschyr om resan

2 §

I broschyren skall nämnas den tid den är i kraft samt researrangörens namn, adress och telefonnummer. Om broschyren innehåller flera researrangörers resor skall av broschyren tydligt framgå vem som arrangerar respektive resa.

I broschyren skall de allmänna villkor som tillämpas på avtalet publiceras på ett tydligt sätt och med en lättläslig skrift.

3 §

Om de allmänna villkor för sällskapsresor som grundar sig på förhandlingar mellan konsumentombudsmannen och Resebyråföreningen i Finland rf. tillämpas på avtalet skall de i sin helhet och utan ändringar tas in i broschyren, om inte annat följer av 2 mom. Researrangörens tilläggsvillkor skall härvid tas in i broschyren direkt efter de allmänna villkoren för sällskapsresor. Om ett tilläggsvillkor avviker från de allmänna villkoren för sällskapsresor, skall avvikelserna tydligt framhåvas.

De allmänna villkoren för sällskapsresor behöver inte publiceras i en broschyr som inte överstiger åtta sidor, om villkoren på annat sätt är tillgängliga för resenären. I broschyren skall emellertid hänvisas till de tillämpliga allmänna villkoren för sällskapsresor samt nämnas var de

kan fås eller, om de har publicerats i någon annan av researrangörens resebrochyrer, var de har publicerats.

4 §

Om de allmänna villkor för sällskapsresor som avses i 3 § inte tillämpas på avtalet, skall broschyren innehålla en hänvisning till lagen om paketresor. Särskilt skall nämnas de rättigheter och skyldigheter som resenären har med stöd av lagens 10, 15 och 18 §§. Dessutom skall nämnas när ett avtal som är bindande för resenären uppkommer enligt lagen eller avtalsvillkoren, samt övriga avtalsvillkor.

5 §

Om en resa som nämns i broschyren skall ges åtminstone följande information:

- 1) resans pris, avgifter som eventuellt debiteras separat och villkoren för betalningen,
- 2) resmålet, resmålen och resrutten för en rundresa,
- 3) resans längd i dagar eller veckor och i fråga om rundresor också tiderna för uppehållen på olika orter,
- 4) dag och ort för avresa och hemresa,
- 5) transportmedlet, transportens art såsom reguljär- eller charterflyg, resklass och preliminära tidtabeller,
- 6) inkvarteringen och var den är belägen, inkvarteringsarten såsom hotell, pensionat eller vandrarhem, kategorin enligt de regler som gäller för landet för resmålet eller annan utredning som beskriver standarden samt inkvarteringsens huvudsakliga egenskaper såsom de tjänster som står till förfogande och rummets eller lägenhetens typ och utrustningsnivå,
- 7) de måltider, exkursioner och andra tjänster som ingår i resans pris,
- 8) de pass- och visumbestämmelser som tillämpas på finska medborgare, hur lång tid det i regel tar att få dessa handlingar samt de

hälsoformaliteter som gäller för resan och under vistelsen,

9) möjligheten att ta frivillig reseförsäkring, samt

10) om det krävs ett visst minimiantal deltagare för att resan skall genomföras och den tidpunkt vid vilken ett meddelande om att resan inställs senast lämnas.

6 §

Om researrangören förbehåller sig rätten att ändra de avtalsvillkor och uppgifter om resan som publicerats i broschyren, skall om detta på ett synligt sätt nämnas i broschyren.

Dokument över bokningen

7 §

Om en broschyr har utarbetats om en resa som bokats skall dokumentet över bokningen innehålla en hänvisning till de allmänna avtalsvillkor och uppgifter om resan som nämns i broschyren. Eventuella avvikelser från broschyrens uppgifter skall nämnas tydligt i dokumentet.

Om en broschyr inte har utarbetats skall dokumentet innehålla den information om resan som uppräknas i 7 § 2 mom. Dessutom skall resenären göras uppmärksam på hans skyldighet att enligt 18 § lagen om paketresor informera researrangören om ett fel i hans prestation.

8 §

Dokumentet över bokningen skall dessutom innehålla följande information:

1) researrangörens, den eventuella förmedlarens och resenärens namn, adresser och telefonnummer,

2) resans pris, avgifter som eventuellt debiteras separat, tidpunkterna för betalningen samt hänvisning till ett eventuellt villkor som gäller prisändringar,

3) resmålet eller det namn som används för rundresan,

4) inkvarteringen, samt

5) avtalsvillkoren, om inte de nämnts i broschyren.

9 §

Den information som nämns i 7 och 8 §§ kan grupperad på ett ändamålsenligt sätt ges i skilda bilagor till dokumentet över bokningen.

Andra uppgifter som skall ges före resan

10 §

Resenären skall i god tid före avresan lämnas detaljerad information om transporter och tidtabellen för dem. Dessutom skall resenären göras uppmärksam på att han eventuellt är skyldig att på resmålet kontrollera uppgifterna om hemtransporten.

11 §

Om researrangören på resmålet inte har personal som kan bistå resenären enligt 16 § lagen om paketresor skall resenären i god tid före resan informeras om researrangörens eller förmedlarens lokala representants namn, adress och telefonnummer eller motsvarande uppgifter om lokala organ som resenären i svårigheter kan kontakta. Om sådana representanter eller organ inte finns skall resenären meddelas hur han vid behov kan få kontakt med researrangören eller förmedlaren.

12 §

Om en minderårig utan vårdnadshavare deltar i en resa skall researrangören eller förmedlaren i god tid före resan lämna barnets vårdnadshavare uppgifter om hur direktkontakt fås med den minderårige eller med den person som ansvarar för honom på resmålet.

Ikraftträdande

13 §

Denna förordning träder i kraft den 1992.